

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 13 JUNI 1923

No. 389

INHOUD

	Blz.
VERLENGING DER PRODUCTENBELASTINGEN VOOR 1923 door <i>Mr. A. W. Hartman</i>	518
Het Hof van Arbitrage der Internationale Kamer van Koophandel te Parijs door <i>W. H. Croockewit</i>	518
De Mexicaansche Petroleumwet door <i>Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff</i>	519
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	521
De Assurantiemarkt in 1922	522
BOEKAANKONDIGING:	
Dr. Ir. Han Tjauw Tjong w. i., De Industrialisatie van China, bespr. door <i>Dr. H. de Wurssel van Cingelshouck</i>	524
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	526
MAANDCIJFERS:	
Résumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics“	527
Handelsbeweging over de maand April 1923	528
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	529—536
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,—
per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen
het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

12 JUNI 1923.

Na een lichte ontspanning van de geldmarkt direct
na de maandwisseling liet een verdere verruiming
zich nog vrij lang wachten. Alleen op den allerlaatsten
dag der week werd het aanbod van call wat grooter
en konden ook wissels voor een fractie lager geplaatst
worden.

De prolongatierente noteerde, op een enkelen dag
na, 3½ pCt.

De balans van De Nederlandsche Bank geeft dit-
maal van een kleine vermeerdering der disconteerin-
gen blijk. De post binnenlandsche wissels vertoont een
stijging van f 7 miljoen. Deze stijging komt geheel

voor rekening van den Staat; het totaal der recht-
streeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen liep
in de afgelopen week van f 2 miljoen tot f 9 miljoen
op. Daarentegen geven de beleeningen een vrij aan-
zienlijke daling te zien. Het totaal van deze post
blijkt van f 161,3 tot f 135 miljoen te zijn teruggeloo-
pen. De daling betreft voornamelijk de effectenbele-
eningen en komt voor het grootste deel voor rekening
van de Hoofdbank.

Het renteloos voorschot aan het Rijk verminderde
in de afgelopen week met f 1,1 miljoen.

De zilvervoorraad der Bank stelde zich een kleine
f 200.000 hooger. De stijging van f 2,1 miljoen, die
de post diverse rekeningen op de actiefzijde der
balans te zien geeft, correspondeert voor het grootste
deel met de gelijktijdige daling van de post papier op
het buitenland.

De biljettencirculatie daalde met f 16,7 miljoen;
de rekeningcourant-saldi liepen f 3,1 miljoen terug.
Het beschikbaar metaalsaldo noteert f 4,1 miljoen
hooger dan verleden week.

De wisselmarkt was flauw gestemd. Bijna alle wis-
sels, ook Ponden en Dollars, waren lager. Marken
kwamen op een nieuw laagterecord; Zaterdag werd
voor 0,0029½ verhandeld. Ook Francs waren opnieuw
lager aangeboden. Voorloopig heeft het nieuwe aan-
bod van Duitschland, ondanks den goeden indruk, dien
het in Engeland heeft gemaakt, nog geen stimuleeren-
den invloed op de wisselkoersen.

LONDEN, 9 JUNI 1923.

Ook nu weer zijn de groote sommen, die in het
begin van de maand in den vorm van rente op
regeringsleeningen vrij waren gekomen, spoedig aan
de markt onttrokken; bovendien beschikt men nog
slechts over een klein bedrag Treasury Bills, die in
Juni vervallen, daar immers in de weken, die achter
ons liggen, de regeering ter verlichting van de geld-
markt zulke groote bedragen heeft ingekocht. Dat
desondanks daggeld niet hooger noteerde dan 1¼ pCt.
is slechts te verklaren door de geringe vraag naar
kort crediet. Saldo's werden veelal op 1 pCt. gela-
ten. Zevendaagsch geld noteerde 1½ pCt.

De discontomarkt was vrij vast; Juli Schatkist-
wissels waren gezocht op 1¼ pCt.

2-maands prima bankaccept 2 pCt.

3-maands idem 2—¹/₁₆ pCt.

4-maands idem 2¹/₁₆—¹/₈ pCt.

6-maands idem 2¹/₄—⁵/₁₆ pCt.

VERLENGING DER PRODUCTEN- BELASTINGEN VOOR 1923.

Dat deze belastingen, die slechts op enkelen, nl. de producenten drukken (en op produceeren moet toch geen boete staan!) behooren te verdwijnen, is te vaak, ook door den Minister, betoogd, dan dat de redenen daarvoor hier herhaald zouden moeten worden.

Iedereen geeft toe: die belastingen zijn eigenlijk onbehoorlijk.

Het eenige, dat thans nog de aandacht verdient, is: waarom worden zij dan toch voor 1923 gehandhaafd?

De Minister geeft daar twee redenen voor op: zij dienen nl., om te voorkomen, dat de verwachtingen, die men van de jongste herziening der Indische Inkomstenbelasting gekoesterd heeft, teleurgesteld worden. En in twee opzichten worden die teleurgesteld, te weten:

1o. bij maatschappijen, die buiten N.-Indië zijn gevestigd, kan het zich voordoen, dat zij zoowel in als buiten Indië een bedrijf uitoefenen, en als dan „de in Indië behaalde winsten in verhouding tot het in het Indisch bedrijf belegde kapitaal hoog, en de buiten Indië behaalde winsten in verhouding tot het in het buitenlandsch bedrijf gestoken kapitaal belangrijk geringer zijn”, dan „leidt voor dergelijke uitzonderingsgevallen”, zooals de Minister ze zelf noemt, de bij de herziening der Inkomstenbelasting voorgeschreven berekeningswijze tot een voor den fiscus teleurstellend resultaat;

2o. bij alle maatschappijen is de mogelijkheid geschapen, een aantooning te doen van het werkelijk kapitaal, waarmee bij de beantwoording der vraag, of extra-groote winsten gemaakt zijn in verhouding tot het kapitaal, waarmee zij bereikt zijn, rekening zal worden gehouden, en nu worden volgens de jongste wijziging der Inkomstenbelasting bij die aantooning niet alleen de in het bedrijf belegde reserves meegeteld als kapitaal, maar ook de buiten het bedrijf, dus z.g. afzonderlijk belegde reserves. De winsten, behaald met het in het bedrijf belegd kapitaal zijn dus in zoo'n geval waarschijnlijk hooger dan uitkomt, wanneer men ze niet afzonderlijk met dat kapitaal vergelijkt, doch vermengd met de doorgaans geringe winsten der belegde reservefondsen vergelijkt met het totale kapitaal.

Zijn deze twee argumenten steekhoudend voor het onderhavig voorstel?

Het eerste zeker niet. Wie toegeeft, dat een productenbelasting fout is, maar beweert, dat zij getolereerd moet worden om een teleurstelling bij de heffing der Inkomstenbelasting goed te maken, die zich in een enkel „uitzonderingsgeval” voordoet, kan die belasting op dien grond hoogstens handhaven voor die maatschappijen, die in dat uitzonderingsgeval verkeren, d.w.z. de teleurstelling opleveren.

Waarom echter zulke belastingen geheven moeten worden van die talloze maatschappijen, welke zoo'n teleurstelling bij de Inkomstenbelasting niet eens kunnen opleveren, omdat zij geen bedrijf buiten Indië uitoefenen, is een vraag, die geen redelijk, zelfs in het geheel geen antwoord van den Minister erlangt.

Het eerste argument geldt dus voor al die maatschappijen beslist niet.

En het tweede?

Laat ons, wat de feiten betreft, beginnen voorop te stellen, dat de afzonderlijk belegde reserves van onze Cultuurmaatschappijen gering plegen te zijn, en de teleurstelling bij de heffing der extra-winstbelasting daar dan ook voor geen aanmerkelijk deel aan te wijten is. De zaak is, dat de cultures na de tot het verleden behorende jaren van overgroote prijzen, grootendeels geen extra winsten opleverden in verhouding tot het kapitaal. Dat kan men natuurlijk wel teleurstellend vinden, maar die teleurstelling kan toch nooit een argument zijn, om langs omwegen belastingen te willen oogsten van extra-winsten, die er niet zijn. Men

heeft een zeer teleurgesteld en verongelijkt gezicht getrokken, toen men tot de conclusie kwam: door de „aantooning” zal alleen dan extrawinstbelasting geheven kunnen worden, als de winsten exorbitant zijn. Maar dat is toch heel natuurlijk! Extra-winst zal er in den regel niet zijn; dat had men te voren kunnen begrijpen.

De teleurstelling zal dan ook, ceteris paribus, het volgend jaar in niet mindere mate aanwezig zijn, ook al zal dan de Inkomstenbelasting zoodanig gewijzigd zijn, dat als kapitaal alleen meetelt het niet afzonderlijk belegd kapitaal. Zooals gezegd, maakt dit bij de cultures immers slechts luttel verschil.

Zal men dan opnieuw tot verlenging overgaan? Als dit tweede argument er thans werkelijk een is, ja, dan geldt het nagenoeg in dezelfde mate het volgend jaar weer. Teleurgesteld blijft men, als men zijn verwachtingen te hoog heeft gespannen.

Niettemin verklaart de Minister thans onomyonden, dat voorstellen tot verlenging na 1923 in geen geval van hem te verwachten zijn.

Maar daaruit volgt, na het bovenstaande, dat, als het het volgend jaar zonder productenbelasting gaat, het dit jaar ook reeds gaat, want geen van beide argumenten kan feitelijk doorgaan voor een voldoende motief der handhaving, buiten een enkel uitzonderingsgeval.

Ten slotte mag men zich ernstig afvragen, of een beperking der aantooning, waarbij men zal moeten nagaan, welk bedrag der reserves in het bedrijf is belegd, niet aanleiding zal zijn tot allerlei strijd, zonder dat daartegenover eenig redelijk gewin staat.

Het uitmaken, of iets in 't bedrijf belegd is, en of het er het heele jaar in belegd blijft, is niet zoo'n eenvoudige zaak, als men denken zou. Maar daarover loopt het thans niet.

A. W. HARTMAN.

HET HOF VAN ARBITRAGE DER INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL TE PARIJS.

De heer W. H. Croockewit te Rotterdam schrijft ons:

Namens den heer Étienne Clémentel, Voorzitter van het Hof van Arbitrage der Internationale Kamer van Koophandel te Parijs, veroorloof ik mij de bijzondere aandacht van belanghebbenden op dit nieuw ingestelde instituut te vestigen. Wanneer men van scheidsrechterlijke uitspraak van het Hof van Arbitrage, waarvan reeds vroeger in dit blad uitvoerig melding is gemaakt ¹⁾, voor de oplossing van geschillen gebruik wenschte te maken, verdient het aanbeveling op contracten, facturen, verkoopcondities en eventueel ook op schrijfpapier de volgende clausule, zooals deze officieel is vastgesteld, te plaatsen:

Fransche Tekst.

Les parties contractantes s'engagent à recourir à un arbitrage (eventuellement „par amiables compositeurs”) rendu conformément au Règlement d'arbitrage de la Chambre de Commerce Internationale pour le règlement de tous litiges relatifs à l'interprétation ou à l'exécution du présent contrat.

Engelsche Tekst.

The contracting parties agree to submit to arbitration (eventually „by amiables compositeurs”) in accordance with the Arbitration Rules of The International Chamber of Commerce the settlement of all disputes in connection with the interpretation in the execution of the present contract.

Het Hof van Arbitrage stelt zijn bemiddeling ter beschikking van alle industrieelen, handelaren, bankinstellingen voor de oplossing hunner geschillen met buitenlandsche cliënteelen, en omvat thans een organisatie van 18 Nationale Comité's in de volgende landen: België, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Hongarije, Indo-China, Japan, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Polen, Spanje, Tsjecho-slowakije, Vereenigde Staten van Amerika, Zweden en Zwitserland, terwijl het bovendien in verbinding staat met belangrijke economische organisaties, die hun

¹⁾ [Zie het nummer van 7 Maart j.l., blz. 209. — Red.]

volle medewerking hebben toegezegd, in Argentinië, Bulgarije, Columbia, Costa Rica, Dantsig, Estland, Griekenland, Guatemala, Haïti, Marokko, Portugal, Roemenië, Soedan, Unie van Zuid-Afrika en Yougoslavië.

Het Reglement van Arbitrage is ter inzage ten kantore der Nederlandsche Organisatie van de Internationale Kamer van Koophandel te 's Gravenhage, terwijl aldaar ook exemplaren in Fransche en Engelsche taal door belanghebbenden zullen kunnen worden aangevraagd. In het Hof van Arbitrage hebben voor Nederland zitting de heeren:

P. L. von Hemert, Voorzitter der Ned. Kamer van Koophandel te Parijs, Voorzitter van het Uitvoerend Comité van het Hof van Arbitrage.

W. H. Croockewit, Voorzitter der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam.

S. P. van Eeghen, oud-Voorzitter der Kamer van Koophandel en Fabrieken van Amsterdam.

Dr. J. C. A. Everwijn, Directeur der Nederlandsche Handel-Mij., oud-Voorzitter der Nederlandsche Organisatie der Internationale Kamer van Koophandel.

E. Heldring, Voorzitter der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam.

E. P. de Monchy, oud-Voorzitter der Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam.

Dr. F. E. Posthuma, oud-Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, Voorzitter der Maatschappij van Nijverheid en Handel.

W. G. Wendelaar, Voorzitter van het Comité van Effectenhandelaren te Amsterdam.

De leden van het Hof van Arbitrage treden niet op als rechters; zij zijn belast met het aanwijzen der Arbiters, die gekozen worden uit de door de Nationale Comité's voorgestelde deskundigen. Hoewel het Hof te Parijs zetelt, volgt hieruit volstrekt niet, dat de arbitrages te Parijs zouden moeten plaats vinden; het Hof stelt de plaats vast, waar het scheidsgerecht zal zitting houden en in het algemeen zal daartoe worden aangewezen de plaats, waar de goederen zich bevinden, ten einde zodoende voor een deskundig onderzoek de algemeene kosten zoo laag mogelijk te houden. Sedert de installatie van het Hof van Arbitrage op 19 Januari 1923 te Parijs werden reeds 33 geschillen ter behandeling aangediend. Hiervan vonden twee hun oplossing door arbitrage en vier werden op vriendschappelijke wijze geregeld door bemiddeling van het Hof of door de Nationale Comité's. Vijftien geschillen konden niet in behandeling genomen worden, doordat inmiddels partijen onderling een regeling troffen of wel doordat de tegenpartij, niet aan de nieuwe arbitrage-clausule gebonden zijnde, weigerde zich aan arbitrage te onderwerpen.

Twaalf geschillen zijn nu in behandeling en betreffen verschillende nationaliteiten en de meest uiteenlopende bedrijven, onderwerpen, en bedragen. Het nieuwe instituut heeft zich in de verschillende landen gedurende den korten tijd van zijn bestaan een groot vertrouwen weten te verwerven en het komt mij in het algemeen belang voor, het Hof van Arbitrage voor een zaakkundige, loyale, spoedige en tevens zeer economische oplossing van geschillen in ruimen kring van handelaren en industrieelen meer bekend te maken en aan te bevelen.

Aanvragen tot arbitrage door Nederlandsche belanghebbenden moeten worden ingediend bij de Nederlandsche Organisatie der Internationale Kamer van Koophandel te 's Gravenhage.

W. H. CROOCKEWIT.

DE MEXICAANSCH E PETROLEUMWET.

De dagbladen brachten onlangs het bericht, dat de Kamer van Afgevaardigden te Mexico-City de organieke petroleumwet ter uitvoering van artikel 27 der Mexicaansche grondwet had aangenomen.

Hoewel de Senaat nog het eindwoord heeft te zeggen mag het van belang worden geacht om op dit sta-

dium een terugblik te slaan op de wordingsgeschiedenis van deze regeling, ten einde de meest vitale punten naar voren te brengen van een vraagstuk, belangrijk, ook van een Nederlandsch standpunt beschouwd, waar, gelijk bekend, de Koninklijke Shell Combinatie door middel van hare „subsidiaries”, de Corona en de Aguila, in Mexico sterk geïnteresseerd is. De Aguila is de Engelsche, de Corona de Nederlandsche dochtermaatschappij van de groep, zij het ook, dat blijkbaar door de laatste — gelijk door het geheele concern — een sterke wind waait om de Engelsche invloeden ten koste van de Nederlandsche te versterken.

Ik wil evenwel niet in den breedte terugkomen op de geschiedenis van artikel 27 der Mexicaansche Constitutie, die ook in vorige jaargangen van dit tijdschrift, niet ongemerkt voorbij is gegaan.¹⁾ Eene meer eenigszins diepgaande behandeling van dit onderwerp, hetwelk zelfs voor hen, die deze quaestie grondig bestudeerd hebben, een terrein is vol voetangels en klemmen, zou ver buiten het kader van dit artikel voeren.

In het jaar 1917, in de maand Mei, trad dan in werking het beroemde en beruchte artikel 27 aangenomen op voorstel van den sindsdien vermoorden President Carranza, in eene bijeenkomst van de Constitueerende Vergadering te Queretaro, midden in den nacht, waarbij de leden voor de stemming uit den zoeten slaap moesten worden gewekt, waarin zij verkeerd hadden bij de beraadslaging over eene bepaling, die zooveel en zoolang invloed op Mexico's verhouding tot de buitenlandsche mogendheden zou hebben en een integraal punt zou vormen voor de zooveel gewenschte erkenning van President Obregon's Regeering.

Artikel 27 verklaart, dat het „dominio directo” (vertalen wij dit gemakshalve met „eigendom”) van petroleum aan de Natie behoort.

Op grond van dit artikel werden door President Carranza eenige decreten in het jaar 1918 uitgevaardigd, die niet alleen voor de toekomst voor olieterreinen een concessiesysteem van Staatswege aanvaardden, doch ook de reeds door de oliemaatschappijen vóór den fatale termijn van 1 Mei 1917 verworven terreinen onder de werking van art. 27 der Grondwet brachten.

Sindsdien is de strijd tusschen het Mexicaansche Gouvernement en de oliemaatschappijen ontbrand, waarbij de Amerikaansche werden gerugsteund door hare Regeering te Washington. President Carranza verzachtte, onder dien druk, wel eenigszins de uitwerking zijner decreten, doch het principe gaf hij niet op. Middelerwijl ging hij den weg van zoovele Mexicaansche presidenten, hij viel door moordenaarshanden en werd vervangen door president Obregon. Deze, begeerig naar erkenning door de Noord-Amerikaansche Regeering, met of zonder welke een Mexicaansche president op den langen duur staat of valt, schortte de Carranza-decreten op, zoodat, in afwachting, op den ouden voet door de petroleummaatschappijen kan worden voortgewerkt.

Art. 27 der Grondwet bleef echter bestaan en op uitvoering wachten. President Obregon zat daarbij tusschen twee vuren. Aan den eenen kant de oliemaatschappijen, met als uitersten de Amerikaansche, gesteund door haar Gouvernement, dat eene bevredigende regeling, welhaast intrekking van art. 27 voorwaarde voor erkenning stelde, aan den anderen kant een radicale strooming in eigen kabinet en in het Congres, voornamelijk onder leiding van Generaal Calles, den Minister van Binnenlandsche Zaken, die nationalisatie, ook van reeds vóór 1 Mei 1917 verworven olieterreinen, bleef eischen.

Getracht heeft de President nog zich door het Congres „extraordinary powers”, ter regeling van deze aangelegenheid buiten het Congres om, te doen toe-

¹⁾ [Verg. pag. 1071 van den vorigen jaargang. — Red.]

kennen, doch dit is mislukt. Het Congres en voornamelijk de Kamer van Afgevaardigden, wilde deze quaestie, die langzamerhand door een groot gedeelte van het land als reputatie- en prestigevraag voor het Mexicaansche volk werd beschouwd, zelf behandelen.

Verschillende ontwerpen volgden elkaar op, die in wezen hetzelfde bevatten. Om twee principieele punten ging het voornamelijk:

a. de erkenning van de verkregen rechten op terreinen, verworven vóór 1 Mei 1917.

Tot een goed begrip dezer aangelegenheid, zij in het kort hier eene uiteenzetting gegeven van de verschillende stelsels, op het gebied van mijnwetgeving bestaande.

Allereerst kan dan genoemd worden het systeem, dat ik met het Angel-Saksische zou willen aanduiden, hetwelk in het algemeen in Engeland en de Vereenigde Staten geldt, waarbij de eigenaar van den bovengrond, ook eigenaar is van de mineralen, die zich daaronder bevinden.

Ten tweede dat stelsel, hetwelk ik het continentale zou willen noemen, dat zijn bakermat heeft in Pruisen en Frankrijk, en hetwelk ook de ongewijzigde Indische Mijnwet van 1899 kent, waarbij voor de ontginning van bepaalde in de Mijnwet opgesomde delfstoffen eene concessie van overheidswege noodig is en hetwelk geen voorkeur van gegadigden kent, uitgezonderd in bepaalde landen een preferentierecht voor den grondeigenaar.

Ten derde het contractenstelsel, dat o.a. bij de laatste wijziging in de Indische Mijnwet is ingebracht, waarbij het concessiestelsel, ten opzichte van petroleum- en steenkolen, op zijde gezet is en in de plaats daarvan zijn gekomen bijzondere contracten, zooals b.v. de Djambi-overeenkomst er een is, te sluiten naar gelang van omstandigheden, te beoordeelen door de Overheid. Hierbij interesseert zich de Staat dus bij de onderneming, doch blijft de exploitatie in handen van particulieren.

Ten vierde de Staatsexploitatie.

In Mexico, waar de wet van 1884 de beschikking over petroleum aan den grondeigenaar had gegeven, kende men dus vóór 1917 het Angel-Saksische stelsel. Op grond hiervan was de gansche verwerving van petroleumterreinen gebaseerd. Met de eigenaren, Indianen in het algemeen, werden de contracten gesloten tegen een zekere „rental” en „royalty”. Dit stelsel wijzigde nu de president Carranza. Naar mijne meening zou zijn standpunt in principe absoluut onbetwistbaar zijn geweest, wanneer hij zich zou bepaald hebben tot het bewerkstelligen van een overgang van het Angel-Saksische systeem tot dat van het concessiestelsel. Ik verwijs hier naar bepalingen als voorkomen in ons Burg. Wetb. in art. 626 en in art. 731 van het Mexicaansche Código Civil, waarbij het eigendomsrecht op den ondergrond wordt beperkt door de wijzigingen uit de wettelijke bepalingen op het stuk der mijnen voortvloeiende. Niemand kan het recht van het Staatsgezag ontkennen, om van het eene stelsel naar het andere over te gaan, gelijk dit bij de laatste wijziging van de Indische Mijnwet ook in Nederlandsch-Indië ten opzichte van aardolie en steenkool is geschied, doch aan rechten ingevolge en onder het oude régime verkregen, mag niet getast worden. En dit laatste deed Carranza in zijne decreten, ter uitvoering van art. 27 der Grondwet, hoewel dit de terugwerkende kracht der nationalisatie niet uitsprak en art. 14 van diezelfde Grondwet uitdrukkelijk het geven van eene dergelijke terugwerkende kracht verbod.

Dat tegen die decreten een onverbidde strijd werd aangebonden was aangewezen, doch dit rechtvaardigt niet een standpunt als van Amerikaansche en ook wel van Engelsche zijde werd ingenomen, dat art. 27 der Grondwet geheel van de baan moest, om tot het oude systeem terug te keeren. Een dergelijke inmenging is ten opzichte van een soeverein staatsgezag onhoudbaar, hoeveel lacunes dat gezag ook moge

vertoonen, hoezeer Mexico als rechtsstaat moge te kort schieten.

Eene andere oplossing is wel eens voorgesteld, gekunsteld, doch vernuftig, knap gevonden. Gebruik werd gemaakt van de woorden „dominio directo”, hetwelk art. 27 der Grondwet aan de Natie toekent en dit onderscheiden van het „dominio indirecto”. Dit laatste zou aan den grondeigenaar blijven en dezelfde praktische bevoegdheden bevatten, als het volkomen eigendom hem vroeger gaf. Deze oplossing stelde, zooals duidelijk is, art. 27 daadwerkelijk ter zijde, maar spaarde uiterlijken schijn, bij eenigen goeden wil.

Doch op één punt hadden alle oliemaatschappijen een gelijke, hardnekkig verdedigde meening: aan verkregen rechten zal niet worden getast. Elke regeling, die dit niet erkent, is onaanneembaar.

En ik vrees, dat het door de Kamer van Afgevaardigden aangenomen ontwerp, waarvan mij echter geen verdere details bekend zijn, de oplossing wel niet gebracht zal hebben. Immers de dagbladen voegen aan het bovenbedoeld bericht toe, dat de vóór 1 Mei 1917 verworven terreinen na een bepaalden datum ook onder de wet worden gebracht. Dat is hetzelfde beginsel als waarvan het project uitgaat, dat ik wel ter beschikking heb en dat zegt, dat geen concessie door derden kan worden verkregen op terreinen, ten opzichte waarvan oliecontracten zijn gesloten voor 1 Mei 1917, mits de rechthebbenden binnen één jaar na de inwerkingtreding dezer wet het gedeelte van het land, dat zij wenschen te gebruiken voor exploratie en exploitatie van olie aan de overheid opgeven („manifesteeren”) waarna zij voor dit gedeelte belasting moeten betalen, terwijl het overblijvend gedeelte van het land, dat niet gemanifesteerd is, openvalt en door derden in concessie kan worden verkregen.

Het springt in het oog, dat een dergelijk artikel een absolute negatie van verkregen rechten is en dat dit nooit den olievrede zal brengen.

b. Een preferentierecht van den grondeigenaar om een petroleumconcessie aan te vragen op zijn landen.

De erkenning van dit recht — dat in de meeste ontwerpen wel op min of meer bevredigende wijze voorkomt — is van zeer veel belang voor de oliemaatschappijen, omdat daarop de verwerving van *nieuwe* olieterreinen na 1 Mei 1917 berust. Na dien datum tot op dit oogenblik tasten de oliemaatschappijen ten opzichte van het verkrijgen van nieuwe landen in het onzekere. Afwachten of het concessiestelsel zou worden aangenomen, om dan concessies aan te vragen, droeg groote gevaren met zich mede, voor het geval onder politieke pressie, begeerig naar erkenning, de Mexicaansche Regeering art. 27 zou afschaffen, hetzij fundamenteel zou wijzigen. Ook wist men niet hoelang de onzekere toestand zou duren. De oude terreinen begonnen op te raken, men moest nieuw terreinbezit verwerven, om voort te kunnen werken. De oliemaatschappijen bleven dus contracten sluiten met de grondeigenaars, welke gebaseerd waren op een preferentierecht, als bovenbedoeld, hetwelk was opgenomen in het Pani-ontwerp, het grondontwerp voor de regeling van art. 27 der Constitutie. Dit *eventueel* recht nu werd door de oliemaatschappijen gekocht, in contracten, die in wezen niet verschilden, met die, waarbij vóór 1 Mei 1917 de petroleumontginning door den eigenaar werd afgestaan. Een geheel in de lucht hangend contractstelsel dus, dat staat of valt met het wet worden van een dergelijk preferentierecht. Zou dit niet geschieden, dan zou de gansche verwerving van nieuwe terreinen als een kaartenhuis in elkaar zakken en alles op losse schroeven staan, niet alleen voor de toekomst, doch ook voor het verleden, want in den loop van den overgangstoestand, toen van verschillende maatschappijen hun vóór 1 Mei 1917 verkregen terreinen uitgeput raakten, heeft men van de Mexicaansche Regeering boorontginningen voor nieuwe terreinen weten te verwerven.

Nog een ander doel zou door eene goede regeling van het preferentierecht kunnen worden gediend, nl.

het verbreken van de oppositie van de vaak lokaal (ik denk bijv. aan Generaal Pelaez, die jaren lang onder Carranza zich tegenover dezen in het Huesteca-oliegebied handhaafde), zoo machtige grondeigenaren. Zouden dezen een preferentierecht krijgen, overdraagbaar, verkoopbaar, dat hun, gelijk thans reeds, dezelfde voordeelen blijft geven, als hun oude eigendomsrecht, dan zal hun de juridische basis wel volkomen koud laten.

In het bovenstaande worden in het kort aangegeven de het meest in het oog loopende punten in een quaestie, die reeds vele geschriften heeft gevuld en die, zooals het zich laat aanzien, nog verre van opgelost is, wanneer inderdaad de vóór 1 Mei 1917 verkregen rechten niet volkomen worden erkend, d.w.z., dus niet met zooveel woorden buiten de werking van de petroleumwet worden gebracht.

Mr. Dr. H. H. A. VAN GYBLAND OOSTERHOFF.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van Groothandelsprijzen. — Het indexcijfer vertoont voor de maand Mei een daling van 28 punten, zoodat thans het totaal 20 punten hooger is dan aan het eind van Maart, n.l. 4412. Het schijnt wel, dat wij nu hier een dergelijke prijsbeweging krijgen als voor drie maanden in de Vereenigde Staten, waar de stijgende beweging plotseling tot stilstand kwam en thans voor een daling heeft plaats gemaakt. In de verschillende groepen hebben zich zeer tegenstrijdige bewegingen voorgedaan; de stijgingen in de eerste twee groepen der voedingsmiddelen werden bijna geheel te niet gedaan door dalingen in de delfstoffen en de diversen, zoodat alleen de daling van de weefstoffengroep het totaalcijfer heeft beïnvloed.

Hieronder volgt de gebruikelijke — aan „The Economist” ontleende — tabel:

Data	Granen en vleesch	Anderc voedingen en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,0
Dec. 1920	1344	805	1284	1216	1275	5924	269,3
Dec. 1921	921½	636	1106	762	931½	4357	198,0
Mei 1922	1040½	657	1079	710½	885	4372	198,7
Juni "	1000½	676½	1135	690	887	4389	199,5
Juli "	994½	669	1120	712½	900	4396	199,8
Aug. "	880½	674	1123½	691½	887½	4257	193,5
Sept. "	873½	682½	1116	699	818	4189	190,4
Oct. "	885	700	1150	712	813	4260	193,6
Nov. "	864	703	1200½	704½	811	4283	194,7
Dec. "	861	706	1184½	705	807½	4264	193,8
Jan. 1923	860	711½	1205½	739	808	4324	196,5
Febr. "	847½	746	1201	797½	810	4402	200,1
Mrt. "	824	752	1178½	840	797½	4392	199,6
Apr. "	858	752	1199	834	797	4440	201,8
Mei "	869½	772½	1166½	818½	785	4412	200,5

De stijging in de eerste groep is hoofdzakelijk het gevolg van het verminderd aanbod van binnenlandsche granen. Buitenlandsche tarwe is daarentegen iets gedaald en ook meel noteert iets lager dan een maand geleden. Kleine dalingen in rund- en schapevleesch werden te niet gedaan door een stijging van het varkensvleesch. In de tweede groep konden thee, koffie en boter dalen, maar suiker is wederom gestegen.

In de weefstoffengroep zijn, met uitzondering van zijde, alle noteeringen gedaald. De grootste dalingen vertoonden Egyptische katoen en jute. Wolprijzen onveranderd, hennep weder een weinig gedaald. De prijzen voor ruwe katoen hebben in de afgelopen maand groote fluctuaties vertoont, hetgeen niet nagelaten heeft invloed te oefenen op de garen- en stoffenprijzen, welke eveneens lager sluiten.

In de delfstoffengroep zijn onveranderd stalen rails en ijzeren staven, maar ruwijzer is ook nu weder lager. Stoomkolen vertoonden na de de vorige

maand bereikte hoogte ook weder eenige reactie. Tin en koper werden dringend aangeboden en sluiten iets lager; lood eenigszins gestegen. De diversengroep vertoont slechts weinig veranderingen, welke alle in dalende richting waren. Het voornaamste was een daling van 6½ punt in indigo.

Onderstaande tabel geeft de wijzigingen in elk der artikelen aan, waarbij de gemiddelde prijs gedurende 1901—'05 gelijk 50 gesteld is.

	Indexcijfer	of		Indexcijfer	of		Indexcijfer	of
	+	-		+	-		+	-
Tarwe (btl.)	86½	- 1½	Katoen (Am.)	139½	- 3½	Koper	55	- 4½
„ (Eng.)	84½	+ 5½	„ (Egypt.)	110½	- 9	Delfstoffen	818½	-15½
Meel	80	- 2	Garen	139½	- 4	Hout		
Gerst	69½	+ 3	Laken	127	- 7½	(Baltisch)	101½	
Haver	82½	+ 2½	Wel (Eng.)	123		Hout		
Aardapp.	50		„ (Austr.)	120½		(Amerik.)	88	
Rijst	105		Zijde	152½	+ 4½	Leder	68½	
Rundvl.	90½	- 1	Vlas	120		Petroleum	108	
Schapenvl.	106	- 1½	Hennep	46	- 1	Oliën	79½	
Varkensvl.	115	+ 6½	Jute	88	- 2	Oliezaden	87	- 3
Granen en ol.	869½	+ 11½	Weefstoffen	1166½	- 32½	Talk	65	- 2
Thee	133	- 9	Ruw-Ijzer	131	- 3½	Indigo	87	- 6½
Koffie	94½	- 4	Stalen rails	87½		Soda	85½	
Rietsuiker	223	+ 7	Ijzerstaven	92		Rubber	15	- 5
Bietsuiker	135	+ 29	Kolen (st.)	172½	- 4½	Diversen	785	- 12
Boter	70½	- 2½	„ (huisbr.)	94		Totaal	4412	- 28
Tabak	116½		Lood	109	+ 2			
Anderc voed. en genotm.	772½	+ 20½	Fin	77½	- 5			

Zooals blijkt staan de meeste artikelen uit de eerste groep lager dan het dubbele van den basisstand, maar voor de tweede groep geldt dit alleen voor koffie en boter. Katoen, wol, vlas en zijde staan ver boven het gemiddelde, maar hennep vertoont met uitzondering van rubber het laagste cijfer uit de geheele lijst. In de delfstoffengroep vallen allereerst op ruwijzer en stoomkolen, waarmede koper een scherp contrast vormt. In de laatste groep is petroleum het sterkst gestegen boven den basisstand.

Uit de hier volgende tabel blijkt dat het indexcijfer thans 72 pCt. hooger is dan bij het uitbreken van den oorlog, tegenover 73,1 pCt. in April.

Data	Granen en vleesch	Anderc voedingen en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914 ...	100	100	100	100	100	100
December 1918 ...	226	222	293	186	241	236
December 1920 ...	233	229	209	261	230	231
December 1921 ...	159	180	180	164	168	170
Mei 1922 ...	180	186	175	153	159	170
Juni " ...	174	192	184	149	160	171
Juli " ...	172	190	181	153	163	171
Augustus " ...	153	192	183	149	160	166
September " ...	151	194	181	150	148	163,5
October " ...	153	199	188	154	147	166,2
November " ...	150	200	195	152	148	167,0
December " ...	149	200	193	152	146	166,2
Januari 1923 ...	149	201	196	159	146	168,6
Februari " ...	146	211	195	172	146	171,6
Maart " ...	143	214	191	181	144	171,2
April " ...	148	214	195	180	144	173,1
Mei " ...	150	220	189	176	142	172,0

De tweede groep der voedingsmiddelen verwijderd zich steeds verder van het gemiddelde.

Hieronder stellen wij thans nog de indexcijfers van verschillende landen tegenover elkaar. (1913=100.)

	Ver. Staten	Frankrijk	Italië	Duitschland	Zwitserland	Zweden	Nederl.	Japan
November 1918 ..	205	358	438	...	...	367	392	214
Hoogste 1920 ..	227	591	679	...	325	366	297	322
December 1921 ..	(Jan)	(Apr.)	(Apr.)	...	(Jan)	(Juni)	(Juli)	(Mrt.)
December 1922 ..	123	326	594	3.585	176	172	165	209
Juni 1922 ..	131	326	537	9.140	161	164	167	201
Juli " ..	131	326	558	13.935	163	165	162	201
Augustus " ..	131	332	571	28.919	163	163	155	195
September " ..	136	330	582	44.089	163	158	153	192
October " ..	144	338	601	94.492	163	155	156	190
November " ..	149	354	596	166.495	171	154	158	188
December " ..	148	363	580	205.417	175	155	158	183
Januari 1923 ..	149	368	575	715.881	175	156	159	184
Februari " ..	151	423	582	677.000	181	158	153	191
Maart " ..	151	425	587	642.700	186	162	164	195
April " ..	148	415	589	823.700	...	...	163	196

*) Bradstreet.

In Maart toonden de prijzen in Amerika reeds een kleine daling, welke thans voor April belangrijker is. De Fransche cijfers toonen ditmaal voor het eerst sedert vele maanden, met uitzondering van suiker, over de geheele linie een daling. De Duitsche prijzen hebben een nieuw hoogterecord bereikt, maar zijn nog steeds eenigszins beneden de wereldmarktprijzen. De daling, welke het cijfer voor Nederland vertoont, komt in hoofdzaak voor rekening van verschillende voedingsmiddelen.

Datum	Algemeen index-cijfer van „the Economist”	Gem. pondenkoers over de afg. maand	Herleid algemeen index-cijfer
Januari 1914.....	119,2	12,11%	119,6
December 1918.....	277,0	11,19	256,6
December 1920.....	269,3	11,31	252,1
December 1921.....	198,0	11,42	187,2
Mei 1922.....	198,7	11,51	189,3
Juni „.....	199,5	11,49	189,8
Juli „.....	199,8	11,47	189,7
Augustus „.....	193,5	11,49	184,-
September „.....	190,4	11,44½	180,4
October „.....	193,6	11,39	182,5
November „.....	194,7	11,40½	183,8
December „.....	193,8	11,55½	185,3
Januari 1923.....	196,5	11,75%	191,2
Februari „.....	200,1	11,85	196,3
Maart „.....	199,6	11,89	196,5
April „.....	201,8	11,88	198,4
Mei „.....	200,5	11,83	196,3

De Assurantiemarkt in 1922. — Aan het Jaarverslag der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam ontleenen wij:

Algemeen overzicht. In 1922 is wel duidelijk gebleken, dat de bedrijfsuitkomsten der assurantiemaatschappijen in de laatste, oogenschijnlijk voorspoedige, jaren veel minder gunstig zijn geweest dan men toen heeft vermoed. Dat de toestand in het bedrijf — althans in de zee- en brandverzekering — in het afgelopen jaar nog vrij wat ongunstiger werd dan in 1921, is immers niet het gevolg van de bedrijfsuitkomsten van 1922, maar van die van vroegere jaren, jaren waarover door menige assurantiemaatschappij een hoog dividend werd uitgekeerd. Wel bijzonder sterk is nu het licht gevallen op het langzame doorwerken van de financiële resultaten in dit bedrijf en de daaruit voortvloeiende moeilijkheid, om de uitkomsten van een bepaald jaar reeds enkele maanden na afloop daarvan vast te stellen. Daarnaast hebben allerlei andere factoren aan de verzwakking (meer dan eens aan den val) van assurantiemaatschappijen meegewerkt, die factoren, welke in het geheele bedrijfsleven zooveel kwaad hebben aangericht: de waardedaling van het bezit, niet het minste van buitenlandsche valuta en van vorderingen op allerhande debiteuren, de geringe omzet van zaken, de onmogelijkheid om de daling van onkosten de daling van inkomsten spoedig genoeg te laten volgen — factoren, die alle eveneens, indien tijdig onderkend, tot ruime reserves en tot vroegere koersverandering aanleiding zouden hebben gegeven. In de jaarverslagen en in de vakpers komt dan ook telkens naar voren, hoezeer de maatschappijen gedupeerd werden door laat ingediende schaderekeningen, door uitgestelde reparaties, door verlies op slecht of niet betalende herverzekeraars.

Het spreekt vanzelf, dat de schok in dezen crisistijd aan het crediet toegebracht, den toestand op de assurantiemarkt verergerd heeft. Immers in de verhoudingen tusschen verzekeraars en verzekerden, tusschen verzekeraars en hun agenten, tusschen de verzekeraars onderling (herverzekerings-contracten) was het gewoonte de wederzijdsche vorderingen lang te laten openstaan en veel vorderingen door schuldvergelijking te vereffenen. Na het intreden van wantrouwen ontstond nu de toestand, dat de één, tot betaling aangemaand door een ander, zijn schuld niet eerder kon voldoen dan na inning van zijn vordering op een derde, een zich lang voortzettend proces, waarbij menig een in ongelegenheid moest komen, wiens balans toch een voordeelig saldo aanwees.

Deze toestand werd geaccentueerd door de slappe in zaken, waardoor weinig kasmiddelen binnenkwamen en er voor de afwikkeling van oude schaden dus toch al een ongewone liquiditeit noodig was.

Verscherpten deze omstandigheden aldus de moeilijkheden van de assurantiemaatschappijen en al was het op grond daarvan aan te nemen, dat deze moeilijkheden dikwijls maar van tijdelijken aard zouden zijn, in de meeste gevallen, waarin tot liquidatie moest worden overgegaan, bleek toch

helaas de balans een tekort te laten, en meer en meer werd het bericht, dat een zekere maatschappij zonder verlies voor crediteuren liquideeren zou, niet anders dan sceptisch door de markt ontvangen. En deze gevallen zijn zeer vele geweest, belangrijk meer dan in 1921. Hierbij moet bedacht worden, dat in den loop van 1922, vooral bij het uitkomen van de jaarverslagen, de toestand over 1921 bij verschillende maatschappijen veel ongunstiger bleek te zijn dan aan het einde van dat jaar was vermoed; in den loop van 1922 is aan den dag gekomen, dat die maatschappijen niet uit commerciële overwegingen zich hadden teruggetrokken, maar omdat zij door den ongunstigen toestand van haar bedrijf tot liquidatie gedwongen werden. De Nederlandsche levensverzekeringsmaatschappijen hebben ons dit jaar van kvade verrassingen verschoond, doch de Duitsche maatschappijen, die ten aanzien van haar hier aangegane verplichtingen in goudmarken alleen bereid bleken daaraan met eenzelfde bedrag aan papieren markten te voldoen, hebben aan de Nederlandsche polishouders een zeer belangrijke schade toegebracht (zie overigens de rubriek levensverzekering). En in de zee- en brandverzekering heeft de Rotterdamsche beurs zoowel als de daarmee nauw verbonden Amsterdamsche een beeld gegeven als de annalen nog niet hebben beschreven en naar wij hopen ook niet meer beschrijven zullen.

Van de te Rotterdam vertegenwoordigde verzekeringsmaatschappijen werden in 1921 en 1922 in staat van faillissement verklaard of, naar buitenlandsch recht, in een toestand gebracht, dien men met faillissement gelijk kan stellen: 16 Nederlandsche, (10 uit Amsterdam, 2 uit Rotterdam en 4 van elders), 3 Fransche, 4 Engelsche, 1 Duitsche, 9 Deensche, 5 Noorsche, te zamen 38 maatschappijen. 1) Bovendien werden dit jaar twee hier gevestigde assurantiemaatschappijen failliet verklaard. Daarnaast heeft nog bij een groot aantal andere maatschappijen het innen van schadepennningen moeilijkheid ondervonden. Men verkeerde omtrent zooveel maatschappijen in onzekerheid, dat er ten slotte maar weinig assuradeuren waren, die niet voor een of meer maatschappijen slechts „onder reserve” hun schaden afschreven, terwijl er ook onder die weinigen nog weer sommigen voor eigen rekening betaalden, hoewel zij wisten of vreesden op hun beurt van hun maatschappij geen of geen volledige betaling te zullen ontvangen. Door deze laatste tegemoetkoming van assuradeuren en door eenzelfde houding van assurantiemakelaars heeft de omvang der déconfitures aan de assurantiebeurs de verzekerden minder getroffen dan bij zuivere uitvoering der verzekeringscontracten het geval zou zijn geweest. Indien men alle hier gevestigde of vertegenwoordigde maatschappijen bijeentelt, bij welke het in de jaren 1921 en 1922 in het een of ander opzicht met de richtige betaling van schaden heeft gehaperd, dan komt men op een aantal van niet minder dan 158 van de 538 vertegenwoordigde maatschappijen. (Van deze 158: 59 uit Nederland en 40 uit de Scandinavische landen).

Het spreekt vanzelf, dat deze ontwikkeling van zaken bij de verzekerden groote ontstemming en ongerustheid veroorzaakte. In een tijdperk, waarin zij tegen onverwachte verliezen minder dan gewoonlijk bestand waren, zagen zij zich soms voor belangrijke bedragen te kort gedaan. Bij de levensverzekering heeft deze ervaring tot een merkbare vermindering van nieuwe posten en een toeneming van de gevallen van afkoop medegewerkt. In de zee- en brandverzekering, in welke branches het sluiten van verzekeringen gewoonlijk een commerciële noodzakelijkheid is en waar een vrees voor de soliditeit van assurantiemaatschappijen dus maar zelden kan leiden tot het loopen van eigen risico, had de opgedane ervaring vooral ten gevolge, dat men bij de keuze van maatschappijen veel scherper ging oordeelen. Hierdoor raakten verschillende kleine en jonge maatschappijen bijna geheel buiten het bedrijf, dikwijls met het gevolg, dat zij genoodzaakt werden te liquideeren, helaas menigmaal weder met nadeel voor hun aandeelhouders en zelfs voor hun crediteuren. Ook de valuta, waarin de kapitalen der maatschappijen waren uitgedrukt, speelde in de waardeering van verzekerden en makelaars een groote rol.

Ten opzichte van de Duitsche maatschappijen had deze houding een groote beteekenis. Reeds aan het eind van 1921 was het wantrouwen in de markt zoo groot geworden, dat de beurs in het algemeen de Duitsche maatschappijen niet langer zonder meer wilde accepteren (in ons vorig jaarverslag is daarvan al melding gemaakt). In Rotterdam heeft de Vereniging van Assurantiemakelaars getracht met de agenten der Duitsche maatschappijen een uniforme regeling te treffen, waarbij ten behoeve van de verzekerden van

1) De hier en later in dit gedeelte van het verslag genoemde getallen staan niet volkomen vast; de controle op de cijfers is moeilijk, en in verschillende gevallen is het onzeker of een maatschappij al dan niet onder een bepaalde rubriek behoort te worden opgenomen.

deze beurs door de Deutsche maatschappijen zekerheid zou worden gesteld. Dit voorstel is echter door de maatschappijen verworpen. Door sommige werd de vorm, die voor de garantie werd voorgesteld, afgekeurd; in het algemeen achtte men de bezwaren aan het vastleggen van activa in Nederland te groot tegenover de voordeelen aan de Nederlandsche portefeuilles verbonden. Sedert dien is het vertrouwen in de Deutsche maatschappijen geleidelijk verder verminderd en in verband met de toenemende depreciatie van de mark hebben ook de agenten dezer maatschappijen, evenals trouwens de directies zelf, hun participaties verkleind. De houding van de Deutsche levensverzekeringsmaatschappijen heeft ten slotte op de waardeering der zee- en brandassurantiemaatschappijen ook nog een ongunstigen invloed geëffend.

Middelertijd verdient het alle aandacht, dat de schadebetaling door de meeste Deutsche maatschappijen vlot bleef verlopen, zonder twijfel het gevolg van de saldi in het buitenland, die de goed beheerde maatschappijen daar voor de atwikkeling van haar buitenlandsche zaken in reserve hielden — saldi intusschen, over welker hoegrootheid of bestaan geen der maatschappijen inlichtingen verschafte.

Valutavrees deed evenzeer het vertrouwen in Fransche en Belgische maatschappijen verminderen. Indien men nu daarbij in aanmerking neemt, dat door de vele Scandinavische catastrophes de maatschappijen van die landen algemeen met groote zorg werden bekeken, door sommigen zelfs zonder eenige schifting als onbetrouwbaar werden terzijde gesteld, terwijl bovendien de goede naam van onze jonge Nederlandsche maatschappijen ook een gevoeligen knak had gekregen, ligt het voor de hand, dat het publiek zich dit jaar meer en meer richtte tot de beproefde Nederlandsche en vooral de groote Engelsche maatschappijen, hoewel ook de Engelsche markt (men denke bijv. aan de City Equitable-groep) er dit jaar allerminst zonder kleerscheuren is afgekomen.

Een tegenwerkende factor in de hier beschreven tendens was de sterke zucht naar lage premies, gevolg van ieders drang naar verlaging van onkosten, die telkens weer de assuradeurs liet toetsen niet alleen maar hun soliditeit, maar ook naar hun prijs. Maar van groote practische betekenis is dit conflict van tendensen niet geweest, want tegenover de belangrijke inkrimping van de teekenkracht der assuradeurs stond een zoo sterke teruggang in het aantal en den omvang der ter verzekering aangeboden risico's, dat reeds door dit laatste feit alleen de premies het geheele jaar laag bleven.

Opvallend is, dat bij deze ongunstige verschijnselen op de assurantiemarkt de onderlinge verzekering niet meer de aandacht heeft getrokken. Willicht is dit hierdoor te verklaren, dat men den tegenwoordigen toestand van de beurs heeft ingezien als een tijdelijken en zeer zelden voorkomenden, ook hierdoor, dat de onderlinge verzekering door reasurantie gewoonlijk, ook zelf bij de open markt geïnteresseerd is, ten slotte hierdoor, dat de premies op de open markt zeer laag bleven, terwijl juist gewoonlijk hooge premies van de assurantiemaatschappijen voor de verzekerden het beslissende argument vormen om over de wisselende premie en andere bezwaren, aan onderlinge verzekering verbonden, heen te stappen.

Ook de assuradeurs hebben — zooals vanzelf spreekt — op de gebeurtenissen van het afgelopen jaar sterk gereageerd. Agenturen werden ingetrokken, herverzekeringcontracten opgezegd, met verbintenissen in vreemde valuta werd groote terughoudendheid betracht, groote omzichtigheid werd aan den dag gelegd bij de verrekening van vorderingen en schulden. Geschiedde dit alles door de Nederlandsche maatschappijen, niet minder was het de gedragslijn der buitenlandsche, en de Rotterdamsche beurs toont dan ook duidelijk de sporen van deze politiek. In den loop van 1921 en 1922 hebben 120 maatschappijen zich formeel van de Rotterdamsche beurs teruggetrokken (liquidaties en faillissementen daaronder begrepen) en bovendien hebben een groot aantal maatschappijen hun zaken voorloopig stopgezet.

Van pogingen om de voorwaarden van het bedrijf voor assuradeurs gunstiger te maken is dit jaar niet veel gekomen. De kleine omvang van de zaken schiep hiervoor geen gunstige kansen en ook de internationale samenwerking laat daarvoor nog te veel te wenschen over. Op enkele punten — onder de hierna volgende afzonderlijke rubrieken genoemd — werd op reeds gemaakte overeenkomsten teruggekomen.

Voor grotere internationale samenwerking is in de vakpers bij herhaling gepleit. Maar de toonaangevende lichamen en personen uit het bedrijf schijnen de behoefte nog niet sterk genoeg te voelen of in het resultaat van zulk een samenwerking nog niet voldoende vertrouwen te heb-

ben om onder een dergelijke poging hun schouders te zetten.

Zowel de assuradeurs als het publiek hebben ter bezwering van het kwaad meer en meer aandacht gegeven aan de positie van den wetgever ten opzichte van het verzekeringsbedrijf. Voor de levensverzekering is nu een wettelijke regeling tot stand gekomen; bijzonderheden daarover zijn vermeld in de hiernavolgende rubriek „levensverzekering”. Bemoeying is wel meer dan eens bepleit, ook in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, maar tot nu toe heeft men geen aanleiding gevonden daarvoor een voorstel in te dienen.

De makelaars in assurantiën hebben ook dit jaar in de zorgen gedeeld, al loopen zij geen risico bij de mindere soliditeit van assurantiemaatschappijen. De groote massa déconfitures beteekende voor hen een belangrijke vermeerdering van administratief werk en een groot deel van hun aandacht moest worden geconcentreerd op de financiële positie der maatschappijen, die nog overeind stonden en op de bereddering van die, welke waren ineengestort.¹⁾ Maar ook het eeuwige financiële risico, dat zij inderdaad loopen, het risico van de richtige premiebetaling door den verzekerde, bleek dit jaar niet alleen formeele betekenissen te hebben en er werden uit dien hoofde hier en daar zelfs belangrijke verliezen geleden.

Ook de aandeelhouders van de assurantiemaatschappijen werden de dupe van de slagen in het assurantiebedrijf. Daar op de meeste van deze aandelen slechts 10 of 20 pCt. is gestort en in menig geval aandeelhouders tot bijstorting werden genoopt, sloeg den houders dezer aandelen als het ware de schrik om het hart, en ook van maatschappijen van ouden naam werden de aandelen soms verhandeld tegen prijzen, die van een algeheel opgeven van hoop en vertrouwen blijk gaven; soms betaalde men op de aandelen toe om tenminste van het obligo ontheven te worden, en bij de zwakke maatschappijen bleken de aandelen om die laatste reden onverkoopbaar, tot groot ongerief van de aandeelhouders, die door hun plicht tot bijstorting soms zeer in ongelegenheid werden gebracht.

Moet om al hetgeen hierboven vermeld staat 1922 voor het verzekeringsbedrijf beschouwd worden als een hoogst ongunstig jaar, eigenaardig is, dat naar den algemeenen indruk de bedrijfsuitkomsten over dat jaar, althans wat de transportverzekering betreft, te Rotterdam bevredigend waren, voor zoover men bij een zoo geringen omvang van zaken van een bevredigende uitkomst spreken mag. Wat dit laatste betreft moet men zich realiseeren, dat niet alleen het aantal zaken terugliep, maar dat ook de verzekerde waarden, bij 1921 vergeleken, weer een belangrijken teruggang vertoonden, zowel voor casco's van schepen als van goederen.

Verlevendiging ontstond, vooral in het latere deel van het jaar, door het groote aanbod van Deutsche risico's, die men in Duitschland — al weder in verband met de telkens verder gaande waardevermindering van de mark — liever in het buitenland onderbracht dan bij Deutsche maatschappijen, ook al teekenden deze laatste in vreemde valuta.

De geregelde ontwikkeling van beurs en bedrijf is ook dit jaar, door al de sombere verschijnselen van het oogeblik heen, te onderkennen. Naast het terugtrekken van zoveel maatschappijen is de vestiging van een niet onbelangrijk aantal nieuwe te vermelden, onder welke die van enkele groote Amerikaanse maatschappijen de aandacht trekt. Hier vestigden zich in 1921 47 en in 1922 30 maatschappijen. Ook in de alhier gevestigde assurantiëfirma's kwam eenige verandering; er kwamen splitsingen voor, combinaties en nieuwe vestigingen. De gelijktijdige vestiging in Amsterdam en Rotterdam ondervond weder eenige uitbreiding. Einde 1922 waren nu aan de beurs ongeveer 50 kantoren gevestigd, waar het assuradeursbedrijf werd uitgeoefend, terwijl de Vereniging van Assurantiemakelaars 22 makelaarskantoren omvatte.

De elders vermelde verandering in de wettelijke regeling van de makelaardij betreft natuurlijk ook de makelaardij in assurantiën. De wet scheidt de mogelijkheid om tegelijk op te treden als makelaar en als beheerder of vertegenwoordiger van een verzekeringsmaatschappij, een combinatie van bedrijven tot heden in Amsterdam vrijwel regel (daar handelen tot nu toe de tussenpersonen als „commissioonnairs”) en in Rotterdam zoo goed als onbekend.

De gevolgen van de déconfitures op de assurantiemarkt zouden heel wat sterker zijn geweest, indien niet door het goede inzicht van makelaars en assuradeurs in een groot aantal gevallen tijdig ware ingegrepen. Dit vlugge ingrijpen

¹⁾ Ten aanzien van Nederlandsche maatschappijen heeft het Handelsregister goede diensten bewezen, daar dit de beoordeeling heeft mogelijk gemaakt van de waarde van het nog niet volgestorte kapitaal.

heeft wel bij menige maatschappij de noodzakelijkheid van liquidatie verhaast, maar aan de verzekerden heeft het veel schade bespaard. Toch zullen de deelnemers aan het verzekeringsbedrijf in 1922 niet met zichzelf tevreden zijn geweest, want in zekere mate zijn zij toch ook allen — zoowel makelaars als agenten — tekort geschoten in de juiste beoordeeling van de positie der assurantiemaatschappijen. Wat natuurlijk niet wegneemt, dat menigeen zich mag beroemen verstandiger te zijn geweest dan zijn buurman. Het pleiten van verzachtende omstandigheden is niet moeilijk. Want afgezien hiervan, dat de assuradeur het gebrek aan het juiste inzicht in deze crisisjaren met welhaast ieder ander deelt, en ook afgezien hiervan, dat bijna elke assurantiebeurs, ook in het buitenland, soortgelijke verschijnselen als Rotterdam heeft vertoond, is zeker het doorzicht in de assurantiemarkt door het technisch ingewikkelde en het internationale karakter daarvan bijzonder moeilijk te verkrijgen. In ieder geval is het, gelukkig, dat een groote opruiming van ongezonde of niet levensvatbare elementen nu achter ons ligt. Hiermede is allerminst gezegd, dat wij door alle leed heen zijn — het einde van de crisis op de assurantiebeurs valt niet met het einde van 1922 gelijk —, maar wel kan gezegd worden, dat de assurantiebeurs, in het algemeen beschouwd, en ook meer in het bijzonder die van Rotterdam, aan het einde van 1922 belangrijk beter van kwaliteit was dan aan het begin van dat jaar en dat die maatschappijen en firma's, die, als de crisis is afgelopen, in dezen buitengewoon veeleischenden tijd het hoofd boven water hebben weten te houden, haar goeden naam zullen hebben versterkt.

Transportverzekering. In het afgelopen jaar werd de beurs slechts door één totaal-verlies ter zee getroffen. Intusschen zijn er ook particuliere averijen voorgevallen, die in geldsommen uitgedrukt zeer belangrijk waren. In het algemeen waren de bedrijfsuitkomsten van het jaar echter niet ongunstig. Het diefstalrisico bleef meetellen, in de laatste maanden speelde het zelfs weer een grotere rol, maar dooreengenomen is toch dit risico niet meer zoo opvallend als het in de laatste jaren geweest is.

In de conditiën van verzekering werden enkele wijzigingen aangebracht. In verband met sterke concurrentie uit Zweden werd het tarief van houtverzekering iets ten gunste van de verzekerden gewijzigd. Grieksche stoomschepen, verleden jaar uitgesloten, werden weer in de goederencontracten toegelaten, zij het ook alleen onder de bepaling „held covered”. Voor de opzegging van het molestisico in goederencontracten werd een nieuwe overeenkomst ter griffie gedeponeerd.

Brandverzekering. De brandschaden zijn niet zonder betekenis geweest, vooral in de industrie.

Belangrijke overeenkomsten tusschen assuradeuren werden dit jaar niet gemaakt.

Van belang is te vermelden een arrest van den Hoogen Raad (12 Januari 1922), waarbij beslist werd, dat assuradeuren voor brandschade, die veroorzaakt is door zelfontbranding van het verzekerde, niet aansprakelijk zijn. Daar de heerschende opvatting in de praktijk een andere was, zijn maatregelen beraamd om door clauseleering de praktijk met de gebleken rechtsopvatting weder in overeenstemming te brengen.

Levensverzekering. Het jaar 1922 heeft voor de levensverzekering medegebracht een achteruitgang van de productie van nieuwe verzekeringen en een toeneming van het aantal royementen, beide verschijnselen, die als het onafwendbare gevolg te beschouwen zijn van de voortschrijdende malaise; bovendien heeft het geschokte vertrouwen zijn invloed doen gelden, al hebben de maatschappijen in zeer veel gevallen door besprekingen met de verzekerden het vertrouwen van dezen weten te herwinnen.

Dat op zichzelf in de buitengewoon hooge producties van vorige jaren een kentering zou komen wanneer de koopkracht van den gulden niet meer daalde was te verwachten. Het groote royementscijfer is mede een gevolg van de lichtvaardigheid, waarmede velen in de voorafgaande zeer goede jaren blijvende verplichtingen meenden te kunnen aanvaarden.

Daarnaast staat echter, dat de zeer hooge rentevoet voor de beleggingen zich bijna onverzwakt handhaafde, aan het einde van het jaar waren prima beleggingen tusschen 5½ en 6 pCt. nog gemakkelijk te plaatsen. De geringe dalende tendens, die de rentevoet in 1922 toonde, bracht bovendien ten opzichte van bestaande beleggingen in effecten eenige koerswinst. De sterfte in 1922 is buitengewoon laag geweest. Mocht er aanvankelijk in het begin van het jaar hier en daar een kleine nafflikering van de gevreesde griep zijn waargenomen, daarna is de sterfte tot zulk een laag peil gezakt, dat men wel van een „gezondheids-epidemie” hoort spreken.

Een zeer belangrijk feit is het in het Algemeen Overzicht

reeds vermelde tot standkomen van de Wet op het Levensverzekeringsbedrijf, *Staatsblad* 716. Door een nader voor te schrijven verplichte openbaarheid en het toezicht van een te creëren deskundige Verzekeringskamer kan men verwachten, dat dit bedrijf zich snel in een gezonde ontwikkeling zal mogen verheugen. Het zoo moeilijke probleem, om ook het buitenlandsch bedrijf onder effectief toezicht te brengen, is op het laatste oogenblik uit den weg gegaan door het voorschrift (art. 29), dat daarvoor nadere bepalingen bij algemeene maatregelen van bestuur zullen worden ontworpen, die tevens zullen moeten inhouden de verplichting de premiereserve hier te lande te bewaren.

Hoe noodig zulk een toezicht op het levensverzekeringsbedrijf is, leert het verslag van Mr. F. Sleutelaar omtrent de zaken van de „Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente” en ook het voorloopig verslag van Mr. Dr. F. van Brakel omtrent het bij de Verzekeringsbank „Kosmos” gevoerde beheer, beide in 1922 verschenen. De regeling van de liquidatie, zooals die voorgeschreven was in de zoogenaamde „Noodwet” van 1921 en die thans in hoofdzaak overgenomen is in de nieuwe wet, blijkt doeltreffend te zijn.

De Deutsche levensverzekeraars moesten in 1922 bijna zonder uitzondering verklaren dat zij niet langer in staat waren hun verplichtingen in „edelvaluta” na te komen. Pogingen, door Nederlandsche polishouders aangewend om in dit verband steun te verkrijgen van de Deutsche en Nederlandsche regeeringen, hebben in het afgelopen jaar niet tot succes geleid.

BOEKAANKONDIGING.

EEN BEMOEDIGING.

De Industrialisatie van China door Dr. Ing. Han Tiauw Tjong W. I., 's-Gravenhage. 1922.

In de jeugd der oudste thans levende generatie studeerden aan onze hoogeschoolen geen Aziaten en ook de lagere inrichtingen voor onderwijs in Europa bezochten zij niet. Uitsluitend in het Indische geboorteland zochten Inlanders en Vreemde Oosterlingen hun wetenschappelijke opleiding en deze strekte zich niet uit tot Hooger Onderwijs.

Nauw twintig jaren geleden heeft daarop drang naar Westersche vorming en kennis, in de hand gewerkt door gretig en met goeden uitslag bekroond bezoek van de oorspronkelijk voor de Europeesche ingezetenen van Nederlandsch-Indië bestemde scholen voor Middelbaar Onderwijs aldaar, een aanvankelijk schralen maar steeds wassenden stroom van Aziatische onderdanen onzer Koningin gedreven naar de Nederlandsche Universiteiten en Hoogeschoolen voor vak-onderwijs.

Dat de uitkomsten beantwoord hebben aan de opofferingen, gebracht zoowel van inlandsche als Europeesche zijden, het kan helaas niet worden getuigd. Tervijl de jongelieden zich met eerbiedwekkenden ijver in Indië hebben voorbereid, schijnt vaak hun doorzettingsvermogen in Europa in een te zinken of wel is hun geest onmachtig het hooger onderwijs te verwerken, kunnen zij de vrijheid der studie niet verdragen of laten zij die uitdijen in de breedte, waardoor de onontbeerlijke diepte niet wordt bereikt. Een groot aantal hunner bereikt den eindpaal niet.

Dat hier raseigenschappen werken blijkt uit de omstandigheid, dat zij, die ten deele Chineesch bloed bezitten, gemeenlijk het veelvuldigst slagen, ofschoon hun opleiding dezelfde is geweest als die der onverschilde landszonen van Insulinde en ofschoon zij langs de moederlijke lijn bijkans onveranderlijk tot dezelfde rassen behooren als deze.

Het bovenstaande werk nu is een schoon en bemoedigend bewijs van welgeslaagde studie in Nederland van een inboorling van Nederlandsch-Indië van Chineeschen bloede, die er den zeldzamen titel van Doctor Ingenieur mede verwierf. Het is de doorwrochte arbeid van een rijpen geest. Vierhonderd bladzijden groot, draagt het den stempel van ongespaarde inspanning. Het verrijkt de letterkunde over het Land van het Midden. Men leest het met nut en met bevrediging.

Al heeft, blijkens de inleiding, een Nederlandsch vriend de drukproeven nagegaan, toch verdient de beheersching onzer taal door den schrijver een afzonderlijke hulde. Hij schrijft een vlot en vaak sierlijk Nederlandsch, en dat taalfouten niet geheel ontbreken, zooals tegenwoordig bij jongere schrijvers regel is, moet dien vriend worden verweten, die o.a. afdruckte: „den staatsman mag niet worden vergeten” (blz. 15): van de prijs” (blz. 37): den naam werd gegeven” (blz. 58): „meerdere” voor „verscheidene” (blz. 75) enz.

Dat de titel fraai en gelukkig gekozen is, zal door hemzelve wel niet worden beweerd. Geheel duidelijk is die niet eens.

De schrijver ziet in ontwikkeling en verspreiding der nijverheid in China „de eenig mogelijke oplossing voor het herstel van het verloren wereldvenwicht”, een meening, die boud klinkt, en hij wil nagaan hoe het staat met die nijverheid in het heden en in de toekomst. Ziedaar zijn programma.

Diep haalt hij zijn onderwerp op, zelfs van de oudheid af. Liefhebbend zoon van het land zijner vaderen, dat hij waarschijnlijk nooit heeft aanschouwd, wijst hij met rechtmatigen trots erop, dat een Chineesch keizer, die dertig eeuwen voor Christus regeerde, reeds de magnetische naald kende; daar deze keizer volgens den schrijver op een jaar na een eeuw heeft geregeerd (blz. 2), moet die inderdaad een wonderbaarlijk man zijn geweest! Toen reeds is de globe vervaardigd, werd zijde geweven, timmerde men rijuigen, en een eeuw later richtte men reeds openbare scholen op. Lang voor Karel den Groote's geboorte was de boekdrukkunst in China uitgevonden, het Christendom ingevoerd. Terwijl het juiste cijfer, aangevend de verhouding van den straat tot den cirkel, in Europa eerst in 1585 werd gevonden, nl. door den Nederlander Adriaan Anthoniszoon, (de schrijver haalt dit uit Japansche bron aan), berekende in China een wiskundige het reeds duizend jaar vroeger. Inderdaad, eindelijk oud zijn de adelbrieven van de Chineesche geestes-aristocratie!

Eerst in de dertiende eeuw na Christus kwamen Europa en China met elkander in aanraking, door den beroemden Venetiaan Marco Polo, maar reeds even te voren had de Vlaming Willem van Ruysbroeck den overheerscher van China, Kublia Khan, in diens zetel te Karakorum bezocht. Op den langen duur is de aanraking tusschen die twee werelden voor China noodlottig geworden; de schrijver besteedt een belangrijk deel van zijn boek om het niet alleen te betoogen, maar ook te bewijzen en aan de hand van een menigte schrijvers, onder de Nederlandsche inzonderheid Dr. Hendrik Muller, het onrecht aan te toonen, dat het land zijner vaderen van Europa heeft moeten ondervinden en blijft ondervinden.

Den aanval van onzen Coen door diens admiraal Reyerssen, die met nog geen zevenhonderd zeelieden het geweldige rijk in ongelooftelijken moed aanviel, toen het zich niet voor den handel onzer Oost-Indische Compagnie wilde openen, een voorspel van de door Amerikaansche kanonnen twee eeuwen later afgedreigde opening van Japan en der openwringing van China in hetzelfde tijdvak door Engeland en even later door Frankrijk, gaat de schrijver stilziggend voorbij. Hij begint de lijst van het onrecht bij de bekende opium-oorlogen, waarbij Engeland China dwong zijn opium toe te laten, waarvan de aankweeking in Britsch-Indië een bron van rijkdom was voor zijn Oost-Indische Compagnie en haar dienaren. Door de vredesvoorwaarden, die China werden opgedrongen, zucht dit land nog steeds onder een vastliggend tarief van invoerrechten, hetwelk aan de ontwikkeling zijner nijverheid in den weg staat en het overstromt met Europeesche goederen, die voor het land schadelijk zijn, terwijl het evenzeer vastliggende uitvoerrecht een beletsel vormt voor den afzet in den vreemde van zijn voortbrengselen. Dan

heeft de verdeeling van de Grootte Mogendheden van China in invloedssferen feitelijke monopolies geschapen, waaraan China gedwongen is zich te onderwerpen, ook wat aangaat spoorwegaanleg, bewerking van mijnen en geldleeningen. Elk der monopoliserende mogendheden heeft het in haar macht haar sfeer van invloed onbenut te laten of er de voorwaarden toe te passen, die zij zelve begeert, met uitsluiting der mededinging van andere landaarden. Niet minder dan 79 pCt. van China's bodem valt onder die invloedssferen, en wel 42 pCt. voor Rusland en 28 pCt. voor Engeland. Mogelijk heeft de Conferentie van Washington daaraan een einde gemaakt; vast staat dit nog niet. De oprichting van vreemde postkantoren in China, welke overheersching bedoelt en in de hand werkt en tegen China's wil heeft plaats gehad, dat reeds sinds dertig eeuwen een thans zeer goeden postdienst bezit, vormt een verder onrecht; Japan bezit thans niet minder dan 124 eigen postkantoren in China; Engeland en Frankrijk elk 15. Ook aan dit onrecht heeft de Conferentie van Washington beloofd een einde te maken.

Het van Europa en ten slotte van Japan ondervonden onrecht heeft China gedwongen zijn wereldbeschouwing en geheel afwijkende beschaving te herzien.

Terwijl in het Westen de persoonlijkheid en haar eigen voordeel op den voorgrond treden, overheerscht in China „de familie-idee” en daarmede samenhangende vereering van het eigen voorgelacht. De Chinees laat liefst de natuur met rust.

Hij is op godsdienstig gebied de verdraagzaamste onder alle volken. Tegen het Christendom keert hij zich dan ook geenszins, maar wel tegen het opdringen van zendelingen door de gewapende macht en de voor deze afgedwongen buitensporige voorrechten. Inzonderheid aan de Protestanten dankt hij zijn modern onderwijs, door deze gegeven aan bij de 200.000 leerlingen in zeventuizend scholen, vijf maal talrijker dan die der Roomschen.

China ziet thans in, dat uitbreiding van onderwijs op Westersche leest onontbeerlijk is, wil het zijn onafhankelijkheid herwinnen en met eigen leidende krachten een nijverheid opbouwen, onontbeerlijk voor zijn ontwikkeling, zijn levensonderhoud en de ont-plooiing zijner aartsvaderlijke deugden.

Daaronder staat op den voorgrond de arbeidzaamheid. Arbeiden is voor den Chinees een heilig gebod. Ten onrechte beweert Dr. Nederbragt, zegt de schrijver, dat de Chinees niet eerlijk zou zijn, en hij verwijst dien schrijver naar diens landgenoot Dr. Hendrik Muller, die de Chineesche stipte eerlijkheid in handelszaken aanhaalt als „in het geheele Oosten beroemd”. De eerste spoorweg dwars door de Vereenigde Staten is aan Chineeschen handenarbeid te danken; er zijn evenveel Chineezzen daarbij bezweken als de lijn dwarsliggers telt. Geen anderen rustdag behoeft noch wenscht de Chinees dan het Nieuwjaarsfeest. Hij werkt gemiddeld twaalf uren per etmaal en is met uiterst bescheiden levensvoorwaarden tevreden. In de groote Europeesche nederzettingen aan de kust leeft hij van een dagloon van 40 Hollandsche centen, verdient in de mijnen slechts een kwart daarvan, in den landbouw vaak nog minder. Ziedaar omstandigheden, die op nijverheidsgebied groote kansen openen.

Kapitaal bezitten de Chineezzen daartoe voldoende, en ook de kosten van het binnenlandsch vervoer te water of per kar zijn uiterst laag. Een beletsel vormt echter de schrikbarende duurte van het vervoer over de spoorwegen, immers door de vreemdelingen gebouwd met materialen, in het eigen land zonder mededinging besteld; dat vervoer kost minstens tienmaal zooveel als in het eigen daar.

Wat China thans bezit aan fabriekmatige nijverheid is grootendeels uitgegaan van de blanken, onder welke de Russen bij verre het talrijkst zijn, 148.170

zielen, te zamen in China 1760 firma's bezittende. Daarna komen de Britten, 13.234 sterk met 644 handelshuizen, vervolgens Amerikanen en Franschen, terwijl wij er 25 ondernemingen bezitten en 367 medeburgers. Tegenwoordig zijn de Japanneezen echter het talrijkst vertegenwoordigd met 171.485 onderdanen en bijkans 5000 ondernemingen en zij spelen thans in China de eerste rol, ook op het gebied der nijverheid.

De huidige toestand van deze wordt, artikel voor artikel, nagegaan.

Reeds heeft China zich opgewerkt tot „het derde kolenland van de wereld”, voor een deel met Westersche en Japansche hulp. Aan ijzer is het niet rijk. Als voortbrenger van tin neemt het de derde plaats in, en een zelfde met betrekking tot katoen, dank 50 fabrieken van Chineesche eigenaren en 19, bezeten en bestuurd door vreemdelingen, nl. 5 door Britten en 14 door Japanneezen; dividenden van 20 tot 30 pCt. zijn in dezen tak niet ongewoon. Van de katoenfabrieken te Shanghai, waar de katoennijverheid het grootst is, is de helft Chineesch. De zijde der wereld, voor 50 pCt. voortgebracht door Japan, komt voor meer dan een vierde uit China. De uitvoer aan thee, geen fabrieksartikel, is achteruitgegaan, en wel, volgens den schrijver, door het uitvoerrecht in China en de invoerrechten in den vreemde, doch zeker in een voorname plaats doordat aan den smaak der thee, gekweekt op Ceylon, in Britsch-Indië en Insulinde, de voorkeur wordt gegeven. Stond China in 1890 nog bovenaan als thee voortbrengend land, thans komt het ver achter Voor-Indië en Ceylon. Daarentegen heeft het haast geheel het als stapelartikel nieuwe voortbrengsel, de soja-boonen, in handen, die tot de meest uiteenlopende fabriekaten worden verwerkt, zeep, brandolie, eetolie, veevoeder, enz.

China beslaat een oppervlakte, meer dan een millioen vierkante kilometer grooter dan geheel Europa, en het herbergt het talrijkste volk der wereld, 450 millioen zielen rijk. Dat het in zijn 25000 fabrieken nog slechts een half millioen werklieden kan aanwijken, toont dus, dat de groote nijverheid er nog geen plaats van beteekenis heeft verworven.

Naar vreemde technische scholen trekken de Chineezen met klimmende mate en omgekeerd geven Amerika, Honkong, Luik en thans ook Frankrijk zich moeite om hen bij zich te doen studeeren. Nederland telt thans 70 tot 80 Chineesche studenten, wel zonder uitzondering van Nederlandsch-Indië afkomstig, maar wellicht althans ten deele en op den duur toekomstige krachten voor het land hunner vaders. Het Chineesche woord Jipan, waaraan wij den naam Japan ontleenden, beteekent „Land der Rijzende Zon”, het voor den Chinees Oostelijke land, waar de zon opgaat. Wellicht zal dat ook het licht doen opgaan voor een machtig industrieel Rijk van het Midden.

Dat in elk geval voor het laatste een groote toekomst op het gebied der nijverheid is weggelegd, lijdt voor schrijver dezes geen twijfel. —

Dr. H. DE WARSEL VAN CINGELSHOUCK.

ONTVANGEN:

Toelichting op de Voorschriften voor de Begrooting en Rekening der Gemeente, bewerkt door W. Wagenaar, commies ter provinciale griffie van Utrecht, met een voorwoord van Mr. Dr. A. van Doorninck, Griffier der Staten van Utrecht; Alphen aan den Rijn; N. Samsom, 1923.

Waarschijnlijk zoo tijdig, dat het reeds bij de eerste lectuur der onlangs vastgestelde nieuwe gemeentelijke begrotings- en rekeningsvoorschriften van dienst heeft kunnen zijn, is bovengenoemd commentaar verschenen.

De schrijver was tot het betrachten dezer snelheid, zonder in haastwerk te vervallen, in staat, doordat hij met de aan de vaststelling der voorschriften voorafgegane raadslagingen volledig bekend was en aan hun voorberei-

ding en die der modellen een werkzaam aandeel heeft genomen.

Het werk ontleent voorts zijn waarde aan het feit, dat de provinciale Griffiën in de gelegenheid gesteld zijn van den inhoud voor het afdrucken kennis te nemen, zoodat van verschillende wenken nog gebruik kon worden gemaakt.

Voortdurend kwesties aan de hand van voorbeelden sprekend bevat het werk behalve modellen van begrooting en rekening met toelichting, de begrotings- en rekeningsvoorschriften met toelichting. Een register vergemakkelijkt het vinden van den weg.

Ambachten en Neringen in Dordrecht door Dr. A. van Vollenhoven; 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1923.

Jaarverslag van het Verbond van Nederlandsche Fabrikantenverenigingen over 1922, Rotterdam, Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij.

Nadere Beschouwing over de Indische Vennootschapsbelasting, door Mr. M. W. F. Treub; N.V. Boekhandel Visser & Co., Weltevreden, 1923.

Het verval van Europa; De wegen naar het Herstel, door Francesco Nitti, Geautoriseerde vertaling door Jan J. Bruna; A. W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij, Leiden.

Compte-Rendu de l'Office National d'Emission du Royaume de Hongrie à Monsieur le Ministre Royal Hongrois des Finances sur l'Exercice 1921—1922; Budapest, 1923, Edition de l'Office National d'Emission.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, 15 Mei 1923.

Mr. J. Kist, Veiligheidsmarges bij de berekening der premie-reserves van levensverzekering-maatschappijen; B. van Genechten, De economische zijde der Vlaamsche beweging.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 April 1923.

H. G. Ch. J. van der Mandere, De economische beteekenis van de suikerindustrie op Java; H. Tiesing, Over grondaarde in Drente; Dr. W. Eschenbach, De eocene kolen van den Oost-Indischen Archipel, economisch-geographisch beschouwd; M. Bruyns, In memoriam Joh. Wijsmuller.

Idem. — 's-Gravenhage, 15 Mei 1923.

H. G. Ch. J. van der Mandere, De economische beteekenis van de suikerindustrie op Java; Dr. W. Eschenbach, De eocene kolen van den Oost-Indischen Archipel, economisch-geografisch beschouwd; J. O. M. van der Werf, Opleiding van leeraren in de aardrijkskunde. — naschrift door Prof. Dr. H. Blink.

De Indische Gids. — Amsterdam, April 1923.

Dr. G. J. Nieuwenhuis, De economische opvoeding in de Philippijnen; Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan en C. Lekkerkerker, De Oesada Sari; H. R. Roelfsema, Grepen uit den Indischen Archipel, (Oost en West).

Idem. — Amsterdam, Mei 1923.

J. S. van Braam, Plantage-landbouw en landbouwbedrijven van middelbare grootte in Nederlandsch-Indië; J. J. Paerels, Enige der meest belangrijke papiervezels uit de tropen; Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan en C. Lekkerkerker, De Oesada Sari.

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, Februari 1923.

P. van Schilfgaarde, De vreugde van den arbeid; J. W. Meyer Ranneft, Het kiesrechtvraagstuk in Indië; Dr. P. S. J. Cramer, De wereldproductie van maïs en Indië's aandeel daarin; Mr. A. B. Cohen Stuart, Het Grieksche humanisme als factor bij de vorming van Indische juristen.

The American Journal of International Law. — Concord, N. H., Januari 1923.

W. L. Rodgers, Suggestions as to changes in the international law for maritime war; M. O. Hudson,

The first year of the Permanent Court of International Justice; *R. L. Buell*, Some legal aspects of the Japanese question; *M. C. Mills*, The mandatory system; *Ch. N. Gregory*, The neutralization of the Aaland islands.

Bulletin de l'Institut Intermédiaire International. — Haarlem, 's Gravenhage, Januari 1923.

bevat o.a.:

Les questions juridiques-administratives à la conférence des Etats successeurs de l'ancienne monarchie d'Autriche-Hongrie, tenue à Rome en 1922; La réglementation des dettes d'avant-guerre privées de la république d'Autriche envers les Etats alliés et associés; Influence de la grande guerre sur le statut international de différents pays. Danemark-Norvège-Suède; Chronique des faits et événements d'importance internationale; L'application du traité de paix avec l'Allemagne; Dispositions concernant l'exécution des traités de paix; La Société des Nations; Aperçu de la jurisprudence en matière de droit in-

ternational; Jurisprudence concernant les Conventions de La Haye de 1902 et 1905 sur le droit international privé.

Idem. — Haarlem, 's Gravenhage, April 1923. bevat o.a.

L'organisation du service diplomatique et consulaire de la R. S. F. S. R.; Chronique des faits et événements d'importance internationale; L'application du traité de paix avec l'Allemagne; Dispositions concernant l'exécution des traités de paix; La Société des Nations; Aperçu de la jurisprudence en matière de droit international; Jurisprudence concernant les Conventions de La Haye de 1902 et 1905 sur le droit international privé; Décrets et résolutions de la R. S. F. S. R. depuis 1917.

Vragen des Tijds. — Haarlem, Februari 1923. bevat o.a.:

Mr. C. W. Star Busmann, Nieuw procesrecht; *Mr. G. J. Nolst Trenité*, Indisch Waterrecht; *H. P. J. Bloemers*, Werkverschaffing en steunverleening aan werklooze arbeiders.

MAANDCIJFERS.

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandelijks gemiddeld ¹²⁾			1922				1923							
		1913	1921	1922	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Maart					
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland	5,617	3,200	5,005	5,220	6,525	5,446	5,150	5,366	5,652	5,605					
	Ver. Staten	9,946	8,863	7,964	9,523	11,128	11,109	11,747	12,195	11,318	11,513					
	Frankrijk ²⁾	786	774	831	874	876	857	896	919	620 ⁷⁾	680					
	Duitschland ³⁾	3,887	2,607	2,530	2,397	2,454	2,387	2,285	3,791 ⁷⁾	3,891 ⁷⁾	—					
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	222	415	437	489	502	542	577	552	644					
	Ver. Staten	2,601	1,401	2,276	2,066	2,680	2,895	3,136	3,218	3,042	3,578					
	Frankrijk ⁴⁾	434	280	427	462	503	514	513	486	306	316					
	België	207	73	134	163	175	172	160	165	151	170					
Schepen op stapel eind der maand (1000 tons) ⁵⁾	Engeland	1,957	2,640	1,469	1,617	} Kwartaals-opgave {	} Kwartaals-opgave {	} Kwartaals-opgave {	} Kwartaals-opgave {	} Kwartaals-opgave {	} Kwartaals-opgave {					
	Ver. Staten	148	216	106	101							106	100	100	100	1492
	Frankrijk	229	353	189	197							189	189	210	210	210
	Italië ⁶⁾	125	394	212	210							211	211	185	185	185
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £	54,931	81,548	75,012	70,562	76,737	86,452	86,433	89,902	74,032	80,937					
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	213,072	253,817	276,214 ¹⁴⁾	345,083 ¹⁵⁾	286,423	288,390	319,000 ¹⁶⁾	—	—					
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	701,778	1,838,992	1,991,717	1,893,121	2,108,872	2,348,245	2,923,296	2,144,294	2,343,014	2,486,736					
	Italië 1000 Lire	303,802	1,438,885	1,310,563 ⁸⁾	1,231,432 ⁸⁾	1,399,283 ⁸⁾	1,248,035 ⁸⁾	1,915,936 ⁸⁾	1,056,031	1,571,440	—					
Export (binnenlandsche producten)	Engeland 1000 £	43,771	58,617	60,041	62,511	60,399	66,491	58,833	69,938	57,510	60,921					
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	364,911	313,766	307,563	366,186	374,548	339,352	330,894	307,208 ¹⁶⁾	350,000 ¹⁶⁾					
	Frankrijk 1000 Frs. ¹¹⁾	573,351	1,647,709	1,720,166	1,741,062	1,937,467	1,706,499	2,778,947	1,695,898	2,232,858	2,474,378					
	Italië 1000 Lire	209,303	689,584	774,760 ⁸⁾	746,651 ⁸⁾	888,962 ⁸⁾	1,049,375 ⁸⁾	1,009,965 ⁸⁾	788,538 ⁸⁾	751,444 ⁸⁾	—					
Scheepsbew. Binnenkom. schepen (1000 tons)	Engeland (geladen)	4,089	3,094	3,611	3,704	4,125	3,769	3,719	3,900	3,099	3,682					
	Ver. Staten (gel. en ballast)	4,440	5,190	5,433	6,278	6,287	5,915	5,128	4,821	3,878	—					
	Frankrijk (geladen)	2,876	2,275	2,955	3,034	3,109	3,220	3,162	2,886	2,571	—					
Index-cijfers: Groothand. prijzen	Engeland (Board of Trade)	100	197.2	158.8	154.3	155.2	157.6	155.7	157.1	157.6	160.3					
	Ver. Staten (Bureau of Labour Statist.)	100	147	149	153	154	156	156	156	157	159					
	Frankrijk (off. cijfer)	100	345.0	326.6	329.3	337.4	352.1	361.9	386.9	421.8	424.0 ⁵⁾					
	Italië (Prof. Bachi)	100	577.5	562.3	581.7	600.8	596.2	579.6	575.3	582.1	586.9					
Wisselkoers: (jaarl. of maand. gem.) ⁹⁾	New York op Londen	100	79.10	90.96	91.15	91.17	91.90	94.50	95.68	96.23	96.51					
	New York op Parijs	100	38.65	42.47	39.72	38.41	35.44	37.29	35.13	31.76	32.67					
	New York op Rome	100	22.26	24.61	22.20	21.70	23.06	25.92	25.44	24.91	25.14					

¹⁾ Wekelijksche productie, berekend op grond der maandelijksche productie.

²⁾ Inclusief bruinkool (68.000 ton in October 1922). Vanaf 1919 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 inclusief Elzas-Lotharingen en het Saargebied.

³⁾ Vanaf 1919 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Elzas-Lotharingen, het Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië.

⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Kwartaalscijfers volgens Lloyd's Register of Shipping.

⁶⁾ Vanaf 1919 inclusief Triëst.

⁷⁾ Vermindering tengevolge van de mijnwerkersstaking. ⁸⁾ Nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden.

⁹⁾ Waarde der genoteerde geldsoorten in percenten der pariteit. Jaarlijksch of maandelijksch gemiddelde.

¹⁰⁾ Sedert Januari 1921 geschiedt de waardeering van den invoer volgens de opgaven van importeurs. Daarvoor was zij gebaseerd op officieele waardeerscijfers.

¹¹⁾ Vanaf Juli 1922 waardeert men den invoer volgens de officieele waardeerscijfers van 1921.

¹²⁾ Uitgezonderd voor de steenkoolproductie (zie noot 1).

¹³⁾ Tengevolge van het in werking treden van het nieuwe-tarief is de publicatie van de cijfers voor den import-vertraagd.

¹⁴⁾ Periode van 1—21 September. ¹⁵⁾ Totaal invoer van 22 September—31 October. ¹⁶⁾ Voorloopig cijfer.

¹⁷⁾ Uitgezonderd de Ruhrproductie. Het overeenkomstig cijfer voor December 1922 is 2.158.000 ton.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND APRIL 1923

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
I Dieren en dierlijke producten	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
II Plantaard. voortbrengselen	14.682.510	8.863.575	40.013.611	24.593.946	—	—	25.331.101	15.730.371
IIIa Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	245.513.235	44.871.045	58.358.374	8.060.186	187.154.861	36.810.859	—	—
IIIb Gouden en zilveren munt en muntmat.	904.038.226	31.153.598	401.006.122 ¹	10.814.997 ¹	503.032.104	20.338.601	—	—
IV Meel en meelfabrikaten	1.383	69.790	10.415	461.080	—	—	9.032	391.290
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfwaren en kleurstoffen	17.132.506	2.860.193	20.797.755	3.239.192	—	—	3.665.249	378.999
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n.a.g.	29.584.351	4.798.989	8.398.444	3.273.664	21.185.907	1.525.325	—	—
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen v.a.s.	69.508.463	8.513.679	35.045.143 ²	11.178.598 ²	34.463.320	—	—	2.664.919
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	55.399.097	5.069.070	3.721.967	574.577	51.677.130	4.494.493	—	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleederen en modewaren	2.500.174	5.015.720	1.626.363	2.308.743	873.811	2.706.977	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	7.485.065	23.206.290	4.256.907	11.225.376	3.228.158	11.980.914	—	—
XI Glas	23.216.763	1.333.274	13.952.442	878.917	9.264.321	454.357	—	—
XII Papier	2.789.033	738.368	1.934.527	548.304	854.506	190.064	—	—
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	8.108.424	2.700.746	21.060.416	3.342.542	—	—	12.951.992	641.796
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	34.763.957	13.444.683	23.524.319	10.571.253	11.239.638	2.873.430	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	8.576.768	4.628.443	554.613	567.924	8.022.155	4.060.519	—	—
Totaal	13.652.506	12.515.891	7.802.089	5.827.196	5.850.417	6.688.695	—	—
Handelsbew. zond. goud. en zilv. munt en muntmat. (opgen. in gr. III b)	1.436.952.461	169.783.354	642.063.507	97.466.495	794.888.954	72.316.859	—	—
	1.436.951.078	169.713.564	642.053.092	97.005.415	794.897.986	72.708.149	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in guldens.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1920	1921	1922	1923	1920	1921	1922	1923
Januari	256.207.615	214.136.278	152.495.668	173.045.849	1) 2) 135.932.785	1) 2) 115.835.310	1) 2) 86.106.447	1) 2) 91.487.819
Februari	233.591.043	170.369.270	152.353.594	162.189.535	113.309.645	120.956.498	84.204.248	94.601.855
Maart	187.916.138	213.830.220	180.328.763	165.449.351	68.210.466	107.204.662	112.879.875	106.977.347
April	203.592.812	195.772.702	167.451.702	169.713.564	99.448.337	108.819.697	92.729.841	97.005.415
Tot. Jan.-Apr.	881.307.608	794.108.370	652.629.727	670.389.568	416.901.233	452.816.167	375.920.411	390.072.436
Mei	298.514.162	168.114.951	194.080.257	—	170.393.137	93.818.710	108.423.679	—
Juni	345.402.373	188.559.719	150.899.735	—	179.478.445	120.815.908	100.680.880	—
Juli	314.861.366	170.674.007	163.863.700	—	177.114.162	105.420.129	104.572.575	—
Augustus	267.956.122	186.640.179	178.807.927	—	130.018.883	142.544.083	99.442.892	—
September	317.368.670	197.271.439	164.616.506	—	165.965.569	135.749.765	115.612.131	—
October	337.338.332	179.043.171	186.643.442	—	148.140.438	114.694.641	112.003.008	—
November	270.811.334	175.806.364	172.295.111	—	156.557.011	106.623.879	104.350.396	—
December	302.154.125	180.000.903	163.762.355	—	156.922.833	97.115.318	100.225.239	—
Totaal	3.335.714.092	2.240.219.103	2.027.598.760	—	1.701.491.711	1.369.598.600	1.221.231.211	—

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen voor Ned. schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerolie voor Ned. schepen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 4	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 3	17 Aug. '22
	Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	N. Bk. v. Denem. 6	1 Mei '23
	Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zweedsche Rbk 4	1 Juli '22
Javasche Bank	3 1/2	1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 6	1 Mei '23
Bank van Engeland	3	13 Juli '22	Bk. v. Tsjecho-	
Duitsche Rijksbk.	18	23 Apr. '23	slowakijë. . .	4 1/2 28 Mei '23
Bank v. Frankrijk	5	11 Mrt. '22	N. Bk. v. Oost. r. 9	2 Sept. '22
Belgische Nat. Bk.	5 1/2	22 Jan. '23	Hong. Bank. . .	12 25 Apr. '23
Fed. Res. Bank N.Y.	4 1/2	21 Feb. '23	Bank v. Italië. 5 1/2	11 Juli '22
Bank van Spanje. . .	5	23 Mrt. '23		

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
9 Juni '23	3 1/8	3 1/2 1)	2-2 1/10	—	—	4 1/2 -5 1
4-9 J. '23	3 1/8-3/4	3 1/2-3/4	1 1/8-2 1/8	—	—	4 1/2-5 1/4
28 M.-2 J. '23	3 1/2-3/8	3 1/2-3/4	1 1/8-2 1/8	—	—	4 1/2-5 1/4
21-26 M. '23	3 1/2-3/8	3 1/2-4	1 1/8-2 1/8	—	—	4-5 1/4
5-10 J. '22	4 1/8-3/4	3 1/2-4	2 1/8	—	—	3-4
6-11 J. '21	4 1/8	2 3/4-3 1/2	5 1/8	—	—	5 1/2-7 1/2
20-24 Jli '14	3 1/8-3/10	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 8 Juni.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Een flauwe stemming had de gehele week de overhand op de wisselmarkt. Londen liep terug tot ca. 11,76 en ook Dollars waren aangeboden en liepen tot ca. 2,54 1/2 terug. Ondanks den gunstigen indruk, dien het nieuwe Deutsche voorstel in verschillende landen maakte, liepen Mark en Franc ook deze week weder verder terug. Aanvankelijk waren Mark en Franc prijshoudend, maar later liep de koers opnieuw lager en Franc waren bijna doorlopend aangeboden. Vooral Parijs was flauw. Van de neutrale wissels was vooral Skandinavie aangeboden en in het bijzonder Kopenhagen. Echter moest ook Christiania met een groot gedeelte van het in de vorige week met moeite behaalde avans prijsgeven. Alleen Argentinië was prijshoudend. Java flauw, 97 1/2 brief.

12 Juni 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
4 Juni 1923.	11.80	16.34	0.0034 1/2	0.0036	14.15	2.55 1/10
5 " 1923.	11.80 1/2	16.42 1/2	0.0038 3/4	0.0036	14.21	2.55 1/10
6 " 1923.	11.80	16.47 1/2	0.0034 1/2	0.0036	14.28	2.55 1/10
7 " 1923.	11.79 1/2	16.45	0.0032 1/2	0.0036	14.14 1/2	2.55
8 " 1923.	11.78	16.45	0.0032 1/2	0.0036	14.16	2.54 1/8
9 " 1923.	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. 1)	11.75 1/2	16.30	0.0029	0.0035	14.04	2.54 3/4
Hoogste " " 1)	11.81 1/2	16.61	0.0041 3/4	0.0037	14.37	2.55 3/8
1 Juni 1923.	11.80 1/2	16.62 1/2	0.0034	0.0038	14.22	2.55 3/10
26 Mei 1923.	11.82	16.90	0.0045 1/2	0.0036 1/2	14.51	2.55 1/2
Muntpariteit.	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiania *)	Zwitser- land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
4 Juni 1923	67.95	47.—	43.30	46.07 1/2	38.70	97 1/4 - 3/4
5 " 1923	67.90	46.75	43.10	46.05	38.80	97 1/8 - 3/4
6 " 1923	68.—	46.65	42.50	46.—	38.65	97 1/8 - 3/4
7 " 1923	67.90	46.45	42.50	45.95	38.35	97 1/8 - 3/4
8 " 1923	67.85	46.35	42.75	45.87 1/2	38.40	97 1/8 - 3/4
9 " 1923	—	—	—	—	38.40	97-97 1/2
L'ste d. w. 1)	67.60	45.90	42.30	45.80	38.35	97
II'ste " " 1)	68.05	47.30	43.40	46.10	38.85	97 3/4
1 Juni 1923	68.—	47.20	42.65	46.07 1/2	38.75 2)	97 1/4 - 3/4
26 Mei 1923	68.10	47.45	41.10	46.05	38.90	97 1/4 - 3/4
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 2 Juni.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. fs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
9 Juni 1923	4.61.—	6.39	0.0012 1/2	39.17
Laagste d. week	4.61.—	6.39	0.0010 1/2	39.17
Hoogste " " "	4.62.87	6.49	0.0014 3/8	39.21
2 Juni 1923	4.62.75	6.61	0.0016 7/8	39.13
26 Mei 1923	4.62.25	6.48	0.0012 1/2	39.14
Muntpariteit. . .	4.86.67	19.30	23.81 1/4	40 7/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	26 Mei	2 Juni	4/9 Juni '23	9 Juni
		1923	1923	Laagste	Hoogste
Alexandrië . . .	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*Bangkok . . .	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) . . .	d. p. \$	42 1/16	41 9/16	41 5/16	41 5/8
Calcutta . . .	Sh. p. rup.	1/4 1/8	1/4 1/8	1/4 3/32	1/4 1/8
Constantin. . .	Piast. p. £	760	708	675	710
Hongkong . . .	id. p. \$	2/4 9/32	2/3 7/8	2/3 5/8	2/4 1/16
Lissabon 1) . . .	d. per Mil.	2 13/32	2 13/32	2 5/16	2 7/16
Madrid	Peset. p. £	30.39	30.46 1/2	30.31 1/2	30.65
Mexico	d. per \$	24.26	24.26	24.26	24.26
Montevideo 1) . .	id.	42	41 1/4	41	42
Montreal . . .	\$ per £	4.73	4.73 1/8	4.71 1/2	4.74
Praag	Kr. p. £	155	155	154	155 1/4
R.d.Janeiro 1) . .	d. per Mil.	5 11/32	5 7/16	5 1/2	5 5/8
Rome	Lires p. £	96 1/4	98 3/4	98	100 3/4
Shanghai . . .	Sh. p. tael	3/2 1/2	3/1 11/16	3/1	3/2 1/4
Singapore . . .	id. p. \$	2/4 5/32	2/4 3/32	2/4	2/4 1/8
Yokohama 2) . .	peso p. £	34.70	34.80	33.30	34.80
Valparaiso . . .	Sh. p. yen	2/1 1/8	2/1 1/8	2/1 1/2	2/1 1/16

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

te Londen N. York		te Londen N. York	
9 Juni 1923. . .	31 3/4	65	35 3/4 1)
2 " 1923. . .	31 7/8	65 3/8	11 Juni 1921. . .
26 Mei 1923. . .	32 1/16	67 1/8	35 3/4 1)
			20 Juli 1914. . .
			24 15/16
			54 1/8

1) Noteering van 2 Juni 1922.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 11 Juni 1923.

		Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 55.687.009,85 B.-bk. " 33.203.843,35 Ag.sch. " 76.400.739,10	f	145.291.592,30
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef.	f	51.947.689,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.			51.947.689,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 33.645.335,04 B.-bk. " 7.995.400,13 Ag.sch. " 93.405.154,78	f	135.045.889,95
Op Effecten	f 120.217.551,40		
Op Goederen en Spec.	f 14.828.338,55		
Voorschotten a. h. Rijk		f	135.045.889,95
Munt en Muntmateriaal			10.102.457,47
Munt, Goud	f 56.240.405,—		
Muntmat., Goud	f 525.550.137,91		
	f 581.790.542,91		
Munt, Zilver, enz.	f 9.818.771,60		
Muntmat., Zilver			
Effecten		f	591.609.314,51
Bel. v. h. Res. fonds	f 6.649.497,43		
id. van 1/5 v. h. kapit.	f 3.966.600,75		9.616.098,18
Geb. en Meub. der Bank			4.522.000,—
Diverse rekeningen			42.621.949,62
		f	990.756.991,03
		Passiva.	
Kapitaal	f		20.000.000,—
Reservefonds			5.660.599,75
Bijzondere reserve			1.675.581,33
Bankbiljetten in omloop			926.163.295,—
Bankassigatiën in omloop			1.476.490,01
Rek.-Cour. f Het Rijk saldo's: Anderen	f 18.462.304,31		18.462.304,31
Diverse rekeningen			17.318.720,63
		f	990.756.991,03
Beschikbaar metaalsaldo	f		401.693.309,36
Op de basis van 1/5 metaaldekking			212.472.891,50
Minder bedrag aan Bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is			2.008.466.546,80

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
23 Mei '23	3.093.295	2.047.103	—	94.488	2.227.700
16 „ '23	3.087.885	2.057.135	—	93.166	2.232.999
9 „ '23	3.088.863	2.059.540	—	92.557	2.241.819
24 Mei '22	3.007.689	2.198.340	—	127.564	2.128.230

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-	Algem.
				Dek- kings- perc. 1)	Dek- kings- perc. 2)
23 Mei '23	971.163	1.986.280	109.278	73,4	75,6
16 „ '23	978.940	1.993.691	109.273	73,06	75,3
9 „ '23	962.009	1.937.670	109.029	73,91	76,1
24 Mei '22	592.604	1.917.176	104.695	74,4	77,5

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
16 Mei '23	773	11.937.777	1.426.167	15.603.190	3.966.448
9 „ '23	775	11.921.864	1.401.979	15.402.421	3.968.599
2 „ '23	775	11.986.124	1.411.596	15.532.593	3.996.200
17 Mei '22	799	10.915.985	1.393.541	14.326.699	3.213.169

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 11 Juni 1923.

Het Deutsche voorstel heeft dan eindelijk de bureaux der ministeries verlaten en is bij de Geallieerde Regeeringen ontvangen. Op het oogenblik, dat dit overzicht wordt samengesteld, kan nog niet worden gezegd, welke officieele antwoorden verstrekt zullen worden, doch, afgaande op de persbeschouwingen in de verschillende hiervoor in aanmerking komende landen, heeft het den schijn, alsof aan dit tweede voorstel iets groter en ernstiger aandacht zal worden geschonken dan het eerste te beurt gevallen is. Meer is op dit oogenblik zeer zeker nog niet te constateeren. De aandrang tot overeenstemming gaat ook thans weder van Engeland uit, waarbij opnieuw groote tegenstand van Fransche zijde overwonnen zal moeten worden, alvorens men eenigermate tot een basis van bespreking zal kunnen komen — indien het ooit zoover komt. Want, behalve kwesties van prestige en politiek is er toch ook van de zijde van Frankrijk een direct en reëel materieel belang in het spel. Frankrijk heeft tot nu toe voor herstel-doelinden uitgegeven een bedrag van circa 55 milliard francs, doch zal hiervoor nog een verdere som van circa 30 milliard francs noodig hebben. Omgerekend in gouden marken komt men tot een totaal van circa 30 milliard. Rekenen men hierbij de verschuldigde betaling van Duitschland aan België, ten bedrage van 5 milliard gouden marken, de Britsche schuld aan de Vereenigde Staten ad. 18 milliard mark en de Fransche en Italiaansche schulden aan de Unie, tezamen circa 22 milliard beloopende, dan komt men tot een geheel van 75 milliard gouden marken, die in ieder geval betaald zouden moeten worden. Tenzij er derhalve concessies worden gedaan, concessies van alle zijden, zal ook dit tweede Deutsche voorstel den weg van het eerste moeten volgen. En naar groote concessies, vooral van de zijde van Frankrijk ziet het er op dit oogenblik nog niet uit, om de eenvoudige reden, dat Frankrijk de Deutsche gelden het meest noodig heeft. Wellicht wordt er in de conferenties en in de gedachtenwisselingen, die thans plaats vinden, nog een modus gevonden; wellicht ziet de Fransche Regeering nog in, dat de thans toegepaste politiek niet veel contacten kan opleveren en geeft zij aan een wijziging de voorkeur boven het verlangen andere doelinden te bereiken, doch hieromtrent is een zeker scepticisme zeer zeker gerechtvaardigd. De internationale beurzen hebben dan ook voor het oogenblik ieder houvast verloren en dit verklaart volkomen de lusteloze, stille en afwachtende houding, die in de groote centra bijna zonder uitzondering te constateeren is geweest. Te Parijs zijn bijna geen affaires tot stand ge-

komen en al was de grondtoon niet bepaald ongeanimeerd te noemen, een geringe aanleiding was vaak voldoende, om den toch al reeds kleinen kooplust geheel te doen bekoelen. Weliswaar speelde de tendens op de valuta-markt hier een rol, in dien zin, dat men ieder oogenblik rekening had te houden met mogelijke fluctuaties, doch gedurende de achter ons liggende berichtsperiode is klaarblijkelijk de steun voor den Franschen franc in het buitenland zoo krachtig geweest, (hetgeen mogelijk is met betrekkelijk geringe middelen, gezien den stillen handel) dat ook van deze zijde geen enkele stimulans tot vergrooting der omzetten is gekomen.

Ook te Londen was de stemming ongedecideerd. Men richtte zich ook hier grotendeels naar de verwachtingen aangaande het te verwachten lot van de Deutsche nota en het kan niet worden ontkend, dat men in de City zooal geen directe mislukking, dan toch ook geen onmiddellijk resultaat verwacht. Aan den anderen kant is men ter beurze van Londen niet zoo scherp geconcentreerd op het resultaat van de nieuwe voorstellen, omdat men binnen de eigen grenzen hiervan volkomen onafhankelijke factoren heeft, waarmede men rekening houdt. In financieele kringen heeft het bijv. de aandacht getrokken, dat de circulatie van bankbiljetten gedurende de laatste maanden bijna voortdurend een toename aantoot, hetgeen des te opvallender is, waar gedurende dezelfde periode van het vorig jaar een gestadige vermindering te aanschouwen is geweest. Men verklaart dit verschijnsel ter beurze door de veronderstelling, dat een einde is gekomen aan den val in de prijzen van verschillende artikelen en aan den bijna volkomen stilstand van den handel. De statistische opgaven over de laatste maanden zullen hieromtrent natuurlijk een duidelijker taal spreken, doch inmiddels verdisconteert de beurs de door haar gehuldigde opvatting in een vaste houding, welke vermoedelijk veel geprononceerder zou zijn, indien de economische toestand niet alle reden tot bezorgdheid zou blijven geven.

Het behoeft nauwelijks verder betoog, dat de markt te Berlijn een geheel tegenovergesteld beeld te aanschouwen heeft gegeven. Ook hier waren de verwachtingen ten aanzien van de ontvangst der Deutsche nota niet hoog gespannen en dit had reeds dadelijk invloed op het peil der buitenlandsche betaalmiddelen. Bovendien toonde de jongste staat van de Deutsche Rijksbank een vermeerdering van de biljettencirculatie aan van niet minder dan 977 milliard mark in één enkele week. Het zou nauwelijks de moeite van het vermelden waard zijn, indien niet telkens in dit opzicht record-cijfers te registreeren zouden zijn. Alleen deze factor reeds zou vermoedelijk voldoende zijn geweest, om een nieuwe stormachtige hausse op de Berlijnsche beurs te veroorzaken. Hierbij zijn nu nog gekomen de twijfel omtrent het welslagen der Deutsche pogingen en de prikkel van geweldige aankopen door groote concerns. Het schijnt, dat deze concerns over en weer belang in elkaars aandelenbezit wenschen te nemen; als tegenweer wordt dan vaak nog het wapen van kapitaalsuitbreiding of van fusie met bepaalde ondernemingen aangevend, hetgeen als vanzelf dan weder samengaat met groote omzetten ter beurze en met geruchten van fabelachtige winsten en van groote „goud“-waarde. De koersen stegen dan ook met honderd-duizenden procenten; noteeringen van meer dan 1.000.000 behooren reeds lang niet meer tot de uitzonderingen. De omzetten waren bovendien van dien aard, dat slechts een zeer gering percentage van de aanvragen kon worden toegevozen.

De markt te New York heeft niet sterk de aandacht getrokken, al was de stemming over het algemeen, doch vooral voor spoorwegwaarden, vast te noemen. Nu men iets rustiger tegenover het groote invoer-saldo in de Unie staat, komt men tot de overtuiging, dat dit op zichzelf nog niet als een nadeel is te beschouwen, doch dat dit import-surplus geleidelijk en voor een deel weder in den vorm van verwerkte artikelen op de handels-balans als export-cijfer voor den dag zal komen. Bovendien heeft het vooruitzicht op een goeden katoenooft steun verschaft. Merkwaardig is intusschen wel, dat noch de vermindering van onuitgevoerde orders bij de Steeltrust, (hetgeen wijst op een afwerken der oude en een minder snel toevloeden der nieuwe bestellingen), noch de elkaar opvolgende faillissementen van groote firma's op de z.g. „curb-market“ (hetgeen vaker voorkomt na een tijd van opgewonden speculatie en nadat het hoogtepunt dier speculatie overschreden is) de markt te Wallstreet gedurende de achter ons liggende week hebben verontrust.

Ten onzent is de markt voornamelijk door twee factoren beheerscht geworden: de aankondiging van de emissie van f 65.000.000 5 pCt. obligaties Nederl.-Indië en de declaraties van verschillende dividenden. Wat de eerste omstandigheid betreft, heeft de emissie-koers van 90 pCt. nogal

de aandacht getrokken; de rentevoet is hierdoor weder iets opgevoerd, althans tijdelijk en in vergelijking met de jongste emissies van gemeentelijke leeningen, hetgeen een lichten druk op de noteringen van beleggingswaarden heeft uitgeoefend. Bovendien vonden hier verkoopen plaats, ten einde liquide middelen te verkrijgen ter inschrijving op de zeer aantrekkelijk geachte Nederlandsch-Indische leening. Langzamerhand komen voorts ook andere dan publiekrechtelijke lichamen een beroep op de geldmarkt doen, hetgeen wijst op een zekere opleving in den algemeenen toestand.

	4 Juni	8 Juni	11 Juni	Rijzing of daling.
6 %/o Nederland 1922	102 ³ / ₁₆	102 ¹ / ₂	102 ¹ / ₂	+ ¹ / ₁₆
5 %/o " 1918	95 ¹ / ₂	94 ³ / ₄	94 ¹ / ₈	- ¹ / ₈
4 ¹ / ₂ %/o " 1916	91 ³ / ₄	92	91 ³ / ₄	—
4 %/o " 1916	86 ⁹ / ₁₆	86 ¹¹ / ₁₆	86 ¹⁵ / ₁₆	+ ³ / ₈
3 ¹ / ₂ %/o "	77 ¹ / ₈	77 ¹ / ₂	77 ¹ / ₂	+ ¹ / ₈
3 %/o "	68 ³ / ₄	67 ³ / ₄	67 ¹ / ₈	- ¹ / ₈
2 ¹ / ₂ %/o Cert. N. W. S.	58 ³ / ₄	57	56 ¹ / ₂	- ¹ / ₄
7 %/o Oost-Indië 1921	102 ¹¹ / ₁₆	102 ³ / ₄	102 ⁹ / ₁₆	- ¹ / ₈
6 %/o " 1919	100 ¹ / ₂	100 ¹ / ₈	100	- ¹ / ₄
5 %/o " 1915	95 ¹ / ₄	95	94 ¹ / ₄	- 1
4 %/o Oostenr. Kronenrente	7 ¹ / ₈	—	1 ¹ / ₄	+ ³ / ₈
5 %/o Rusland 1906	3 ³ / ₄	4	3 ³ / ₄	—
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	5	5 ³ / ₁₆	—	+ ³ / ₁₆
4 %/o Japan 1899	73 ¹ / ₈	—	—	—
5 %/o Brazilië 1895	51	50 ⁷ / ₈	—	- ¹ / ₈
8 %/o San Paulo 1921	99	99 ⁷ / ₈	99 ⁷ / ₈	+ ⁷ / ₈
6 %/o Amsterdam 1920	102	—	—	—
7 %/o Rotterdam 1920	102 ³ / ₈	103	103 ¹ / ₄	+ ⁷ / ₈

De *aandeelenmarkt* bevond zich, zooals reeds gezegd, geheel onder den invloed van gedeclareerde dividenden. In de eerste plaats de petroleum-afdeeling, waar echter het hoofdfonds niet heeft kunnen profiteren van de sterk medevallende slot-uitkeering ad 16¹/₂ pCt. op de aandelen Koninklijke Petroleum Mij. De buitenlandse markten hebben hier een rem'aangelgd; noch New York, noch Londen waren sterk voor petroleumwaarden geporteerd, nu voortdurend berichten van te groote productie, vooral in Californië, circuleeren.

De *suikerafdeeling* was over het algemeen lager, zoowel in verband met de onzekere noteringen van het Cuba-product, als met de lage dividend-uitkeering op aandelen Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden. Weliswaar vormden aandelen Koloniale Bank aanvankelijk een tegenwicht door de declaratie van een 3 pCt. hooger dividend dan het vorig jaar, doch dit effect werd spoedig genivelleerd, toen bekend werd, dat het in de bedoeling der Bank ligt tot uitbreiding van kapitaal over te gaan.

Tabakken waren ongeanimeerd als gevolg van het lage

	4 Juni	8 Juni	11 Juni	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	124 ¹ / ₂	—	123 ¹ / ₄	- ¹ / ₄
Incasso Bank	93 ³ / ₄	—	—	—
Koloniale Bank	166 ⁷ / ₈	167 ¹ / ₈	165 ¹ / ₂	- ¹ / ₈
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	134 ³ / ₄	134 ¹ / ₂	133 ³ / ₁₆	- ¹ / ₁₆
Rotterd. Bankvereeniging ..	92 ³ / ₈	92 ³ / ₄	92 ⁷ / ₈	+ ¹ / ₂
Amst. Superfosfaatfabriek ..	40 ¹ / ₄	—	—	—
Van Berkel's Patent	47	46	47 ³ / ₄	+ ³ / ₄
Gouda Kaarsen	92	93	—	+ 1
Holl. Draad- en Kabelfabriek ..	67 ¹ / ₄	66	—	- ¹ / ₄
Jurgens' Ver. Fabr. gew. aand.	66 ¹ / ₈	62 ¹ / ₈	61	- ⁵ / ₈
" " pr. aand.	67 ¹ / ₄	63	63	- ⁴ / ₄
Leerdam Glasfabriek	40 ³ / ₈	39 ³ / ₄	39 ³ / ₄	- ⁷ / ₈
Philips' Gloeilampenfabriek ..	260	257 ³ / ₄	258 ³ / ₄	- ¹ / ₄
Vereenigde Blikfabrieken ..	102	102	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken ..	42	—	—	—
Compania Mercantil Argent.	12 ¹ / ₈	11 ³ / ₄	12 ¹ / ₈	—
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	178 ³ / ₈	178	175	- ³ / ₈
Handelsver. Amsterdam	468 ¹ / ₂	463 ¹ / ₈	457 ¹ / ₄	- ¹¹ / ₄
Handelsverg. Reiss & Co.	29 ³ / ₄	—	28 ¹ / ₈	- ¹ / ₈
Int. Crediet- en Handelsverg.	—	—	—	—
Rotterdam	182 ³ / ₄	179	180	- ² / ₄
Linde Teves & Stokvis	72 ¹ / ₂	71 ¹ / ₈	71	- ¹ / ₂
Tels & Co's Handel-Mij.	9	7 ³ / ₄	—	- ¹ / ₄
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	101 ¹ / ₄	100 ¹ / ₄	103	- ¹ / ₄
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	120	118	117 ¹ / ₈	- ² / ₈
Kon. Petroleum-Mij.	376 ¹ / ₂	372 ³ / ₄	376 ¹ / ₂	—
Orion Petroleum-Mij.	—	—	—	—
Afgest. Aand.	32	31 ³ / ₄	31 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
Amsterdam-Rubber-Mij.	158	147 ¹ / ₂	147 ⁷ / ₈	- ¹⁰ / ₈
Nederl.-Rubber-Mij.	79 ³ / ₄	73 ¹ / ₄	74 ¹ / ₂	- ⁵ / ₄
Oost-Java-Rubber-Mij.	218	214	212	- 6
Deli-Batavia Tabak Mij.	311	300	297	- 14
Deli-Maatschappij	270	265	264 ¹ / ₄	- ⁵ / ₄
Senembah-Maatschappij ..	278 ¹ / ₂	271	268 ¹ / ₂	- 10

1) ex claim.

dividend op aandelen Deli-Maatschappij, *Rubbers* over het algemeen lager onder aanvoering van aandelen Amsterdam Rubber, welke maatschappij overgaat tot het-garandeeren van 6 pCt. dividend op f 3.000.000 aandelen eener zuster-onderneming.

De *scheepvaart-afdeeling* was loom en vrijwel zonder zaken. De koersen brokkelden dientengevolge geleidelijk af.

	4 Juni	8 Juni	11 Juni	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	108	106	—	- 2
" " „gem.eig.	94 ³ / ₄	90 ³ / ₄	90	- ⁴ / ₄
Hollandsche Stoomboot-Mij.	22 ¹ / ₂	—	21 ¹ / ₂	- 1
Java-China-Japan-Lijn	81	77	—	- 4
Kon. Hollandsche Lloyd ...	67 ¹ / ₈	77 ¹ / ₈	7 ¹ / ₂	+ ⁵ / ₈
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	66 ¹ / ₂	66 ¹ / ₂	65 ¹ / ₈	- ¹ / ₈
Konink.Paketaart-Mij.	113	—	112 ⁷ / ₈	- ¹ / ₈
Maatschappij Zeevaart	63	—	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	115	116	115	—
Nievel Goudriaan	100	100 ¹ / ₄	102	+ 2
Rotterdamsche Lloyd	123	124	123 ³ / ₄	+ ³ / ₄
Stoomv.-Mij. „Nederland” ..	152 ³ / ₈	138 ³ / ₄	138 ¹ / ₄	- ¹⁴ / ₈
" " „Noordzee” ..	33 ¹ / ₂	—	—	—

1) ex div.

In verband met de opgewekte houding van New York, was de *Amerikaansche afdeeling* ten onzen meerendeels hooger, doch speciaal voor lichtere spoorwegaandelen als Southern rail.

	4 Juni	8 Juni	11 Juni	Rijzing of daling.
Americ. Smelting & Refining	61	64	63 ⁷ / ₈	+ ² / ₈
Anaconda Copper	93 ³ / ₈	94	93 ¹³ / ₁₆	+ ³ / ₁₆
Studebaker Corp.	120 ¹ / ₂	115	116 ¹ / ₄	- ⁴ / ₄
Un. States Steel Corp.	99	101	101	+ 2
Atchison Topeka	104 ⁷ / ₈	104	104 ³ / ₄	- ¹ / ₈
Erie	127 ¹ / ₁₆	12 ³ / ₈	13 ¹ / ₂	+ ¹³ / ₁₆
Southern Pacific	94	94 ³ / ₈	95 ¹ / ₄	+ ¹ / ₄
Union Pacific	141 ⁷ / ₈	142 ¹⁵ / ₁₆	143 ⁷ / ₈	+ 2
Int. Merc. Marine orig. gew.	8 ³ / ₈	8 ³ / ₁₆	8 ³ / ₈	—
" " " " pref.	31 ¹ / ₄	30 ³ / ₈	—	- ⁵ / ₈

1) ex div.

Op de afdeeling voor Indische tramwaarden heerschte op sommige dagen een nogal opgewonden stemming. Ten gevolge van het faillieeren eener beursfirma, welke omvangrijke posten dezer waarden onder zijn berusting had, werd het koerspeil dezer fondsen sterk gedrukt, hetgeen echter meer op de executoriale verkoopen dan in de officieele noteringen tot uiting is gekomen.

De *geldmarkt* was zeer stabiel; in verband met den geringen omvang van zaken was de vraag naar prolongatie gering, zoodat op sommige dagen geen notering tot stand kwam. De prolongatie-rente stelde zich gemiddeld op 3¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

12 Juni 1923.

Na de scherpe daling der tarweprijzen der laatste weken is het te begrijpen, dat de markt deze week niet verder is teruggelopen. Integendeel er heeft eenigszins een, zij het slechts gering, herstel plaats gevonden. Het maandelijksch oogstbericht van Washington heeft weinig invloed op de prijzen uitgeoefend. Feitelijke zou het een haussefactor moeten zijn, aangezien de stand door het Regeeringsbureau lager wordt aangegeven dan door één der particuliere schatters, die hun ramingen reeds gepubliceerd hadden. Volgens Washington is de stand van de wintertarwe van 80,1 op 76,3 gedurende de maand Mei achteruit gegaan. De opbrengst wordt geraamd op 581 miljoen bushels tegen een eindraming van het vorige jaar van slechts 5 miljoen bushels meer. Dit verschil is zoo gering, dat gezien het feit dat het vorige oogstjaar een ruim overschot gegeven heeft, er al weinig aanleiding in gevonden kon worden om hogere prijzen te verwachten. Een grooter verschil geeft evenwel de zomertarwe te zien aangezien de bezaaide oppervlakte 5,1 pCt. kleiner is dan verleden jaar en in verband met den geringeren stand de opbrengst geschat wordt op 236 miljoen tegen een eindschatting van den vorigen oogst van 270 miljoen, doch gezien de nog zeer ruime voorraden in Amerika en vooral goede oogstberichten in Europa, heeft ook het laatstgenoemde feit geen merkbaaren invloed op de stemming uitgeoefend. Wat den zichtbaren voorraad in Amerika betreft, deze neemt nu geleidelijk af, zoodat het nieuwe oogstjaar zal aangevangen worden met een zichtbaren voorraad, die, wat de Vereenigde Staten en Canada betreft, weinig van die van het vorige jaar zal verschillen. Een belangrijke factor zal natuurlijk de Canadeesche oogst uit-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Juli	Mats Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Mats Juli	Lijnzaad Juli
9 Juni '23	111½	81½	42¾	11,70	8,45	22,30
2 „ '23	110½	79¾	40¾	11,55	8,30	21,30
9 Juni '22	115	62	36¼	12,15 ¹⁾	7,60 ¹⁾	19,70 ¹⁾
9 Juni '21	134½	62¼	37¾	18,10	8,20	18,55
9 Juni '20	294	174¾	104¼	22,60	10,80	28,05
20 Juli '14	82	56¾	36¼	9,40	5,38	13,70

1) Per Aug.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	11 Juni 1923	4 Juni 1923	12 Juni 1922
Tarwe*	13,25	13,25	13,75
Rogge (No. 2 Western) 1)	9,80	9,60	12,50
Mais (La Plata)..... ²⁾	211,—	216,—	195,—
Gerst (48 lb. malting).... ³⁾	175,—	176,—	218,—
Haver (38 lb. White cl.)... ¹⁾	10,25	10,15	11,10
Lijnkoeken (Noord-Ameri- kavan La Plata-zaad) 1)	11,30	11,25	15,80
Lijnzaad (La Plata) ... ³⁾	452,—	437,—	425,—

1) p. 100 KG. 2) p. 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	3/9 Juni 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tjdvak 1922	3/9 Juni 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tjdvak 1922	1923	1922
Tarwe	14.125	302.836	434.496	—	25.671	26.976	328.507	461.472
Rogge	9.505	194.318	41.382	—	485	—	194.803	41.382
Boekweit	—	5.157	8.910	—	—	—	5.157	8.910
Mais	7.161	264.033	457.531	963	42.490	54.892	306.523	512.423
Gerst	4.227	91.734	72.771	2.209	9.271	2.505	101.005	75.276
Haver	1.540	36.072	45.093	—	533	50	36.605	45.143
Lijnzaad	2.541	63.463	73.749	900	44.902	50.771	108.367	124.520
Lijnkoek	4.228	101.971	64.806	—	—	1.547	101.971	66.353
Tarwemeel	2.464	32.764	24.348	—	3.864	3.798	36.628	28.146
Andere meelsoorten	510	1.227	4.639	—	—	1.740	1.227	6.379

maken en men moet niet uit het oog verliezen, dat de vorige oogst bijzonder groot was, zoodat hoogstwaarschijnlijk een vergelijking ten nadeele van den oogst van dit jaar zal uitvallen.

In de afgelopen week zijn regelmatig zaken tot stand gekomen, doch de kooplust was niet van dien aard om de stemming te doen verbeteren. Door het koude weer zullen de Europeesche oogsten waarschijnlijk tamelijk laat zijn. In sommige streken maakt men zich eenigszins ongerust over de rogge. Weliswaar is de stand goed, maar voor den bloeitijd is meer warmte gewenscht. Argentinië gaat voort op ruime schaal te exporteeren en aangezien de zichtbare voorraad in de havens niet van betekenis is verminderd, blijkt de oogstbeweging daar nog in vollen gang te zijn. Waarschijnlijk zal dus Argentinië nog over ruime voorraden beschikken, wanneer de nieuwe oogst van de Vereenigde Staten wederom op de exportmarkt verschijnt.

Voor voergranen was de stemming over het algemeen kalm, doch wat betreft het hoofdartikel maïs, bleven de prijzen goed gehandhaafd, zoowel in Noord- als in Zuid-Amerika. Wat La Platamaïs betreft, bleef er goede belangstelling bestaan voor spoedig verwachte ladingen, waarvan verschillende partijen gekocht werden tot iets oplopende prijzen. In afwachting van den nieuwen La Plata-oogst heeft men in Europa in den laatsten tijd wel heel weinig voorraad gemaakt, zoodat het niet te verwonderen is, dat er telkens wederom een markt is die verplicht is maïs voor spoedige levering te koop. Noord-Amerikaansche maïs wordt in steeds geringere hoeveelheden verhandeld; waar de Argentijnsche verschepingen sterk zijn toegenomen, worden die van Noord-Amerika steeds onbetekenender; waarschijnlijk zullen zij nog verder afnemen, aangezien de meest belangrijke markt, namelijk Holland, ten gevolge van liquidatie van locale voorraden, tot belangrijk beneden de Amerikaansche pariteit gedaald is.

De toestand van gerst en haver is vrijwel onveranderd gebleven. De oogstramingen van Washington zijn voor beide artikelen iets grooter dan de eindopbrengst van het vorige jaar. Lijnzaad bleef vast gestemd. De prijzen in Buenos Aires liepen aanmerkelijk op, namelijk van 21,40 op 4 Juni tot 22,45 op 11 Juni. Argentinië heeft reeds zoo veel geëxporteerd, dat het voortduren van eenige vraag de prijzen nu gemakkelijk naar boven brengt. Deze vraag komt nog voornamelijk uit Noord-Amerika, aangezien Europa zich blijkbaar in voldoende mate van lijnzaad voorziet door Indië.

Nederland. Ook hier kwam in den toestand niet veel verandering. Voor spoedige levering bleef er vraag voor tarwe bestaan. Voor voerartikelen was de vraag zeer gering en slechts toen aanmerkelijke reducties in den prijs van Amerikaansche maïs gemaakt werden, kwamen grotere afdoeningen tot stand. Voor de andere maïs-soorten namen de koopers een afwachting houding aan. De prijzen liepen eenigszins terug, behalve voor Zuid-Afrikaansche

maïs, die door het land van herkomst minder wordt aangeboden.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Juni	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Junijuli	Amer. Granulated c.i.f. Juni	
7 Juni '23	f 38½	Sh. 69/3	Sh. 26/6	Sh. 36/3	\$ cts. 8,16
31 Mei '23	„ 38 11/10	70/-	27 1/2	37/-	8,03
7 Juni '22	„ 25½	53/3	19/3	21/-	4,48
7 Juni '21	„ —	63/6	22/-	32/-	4,50
4 Juli '14	„ 11 13/32	18/-	—	—	3,26

In Amerika fluctueerde de markt de afgelopen week nogal sterk, hetgeen uit onderstaande cijfers blijkt:

	Openings-	Hoogste	Laagste	Slotnot.
Spot Centrifugals	8,03	8,16	8,03	8,03
Juli	6,20	6,37	5,98	5,98
September	6,30	6,46	6,05	6,05
December	5,80	5,89	5,50	5,50
Maart	4,53	4,57	4,20	4,20

De daling, die intusschen verdere afmetingen aannam (de prijzen in Amerika liggen echter nog altijd boven die in Europa) beïnvloedde ook de Europeesche suikermarkten, die reeds sterk onder den indruk waren van de zwakke markt op Java, waar binnenkomende suikers tot verlaagde prijzen werden aangeboden. In Amerika is eindelijk hitte ingetreden, die het verbruik kan aanwakkeren, doch in Europa houdt het koude weer de consumpties tegen. De Engelsche raffinadeurs verlaagden de binnenlandsche prijzen met 1/6 tot 2/6 per cwt., waarop spoedig eene nieuwe verlaging met 2/- volgde.

De Cuba-statistiek blijft gunstig luiden, zooals uit onderstaande cijfers blijkt:

	1923	1922	1921
	tons	tons	tons
Weekontvangsten 4 Juni	45.991	67.484	114.822
Totaal sed. 1 Dec.-4 Juni	3.027.361	2.893.711	2.750.558
Werkende fabrieken	11	37	75
Weekexport 4 Juni	85.357	88.649	54.099
Tot. sedert 1 Jan.-4 Juni	2.357.824	1.872.257	1.366.902
Tot. voorraad op 4 Juni ..	669.543	1.063.704	1.407.048

Op Java vonden herverkoopen plaats van Juni Superieur tot prijzen dalende van f 21,— tot f 19,75 en latere leveringen van f 18,50 tot f 17,75. Vooral Japansche houders trachten te liquideeren. Tusschen Superieure suiker en No. 16 en hooger wordt op het oogenblik zoo goed als geen verschil gemaakt.

De verschepingen in Mei bedroegen 34.000 tons tegen 23.000 verleden jaar.

F. O. Licht geeft de volgende taxatie der bietsuiker-productie in Europa:

	1922/23 tons	1922/21 tons
Duitsland	1.500.000	1.300.000
Tsjechoslowakije	725.000	653.000
Oostearijk	20.000	16.300
Hongarije	70.000	60.800
Frankrijk	500.000	306.000
België	270.000	290.000
Holland	260.000	380.000
Denemarken	91.000	146.800
Zweden	71.800	235.000
Poleu	312.000	174.000
Italië	260.000	217.500
Spanje	170.000	83.000
Rusland	200.000	50.000
Overige landen	105.000	76.200
Totaal	4.554.800	3.988.600

Hier te lande was de stemming ongeanimeerd en men toonde zoo goed als geen kooplust. De markt volgde de noteeringen te New York en in den loop der week waren de prijzen der verschillende termijnen als volgt:

Juni f 38,—, Augustus f 35,50, December f 28,50.

Deze liepen echter door sterk aanbod circa f 0,50 terug, doch konden zich later, naar aanleiding van de vastere berichten uit Amerika, weer circa f 0,75 herstellen en luiden de noteeringen voor:

Juni f 38,25, Augustus f 36,12½, December f 28,87½.

Toen echter raffineurs in Engeland hunne prijzen weder verlaagden liepen prijzen hier, door het groote aanbod, opnieuw terug en sloot de markt in eene flauwe stemming met de volgende prijzen:

Juni f 37,62½, Augustus f 35,37½, December f 28,50.

De weekomzet bedroeg 3.600 tons.

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	9 Juni '23	2 Juni '23	26 Mei '23	9 Juni '22	9 Juni '21
New York voor Middling ...	29,10 c	27,40 c	28,65 c	22,55 c	12,70 c
New Orleans voor Middling	29,— c	27,50 c	28,— c	22,— c ⁴⁾	11,50 c
Liverpool voor Fy Middling	16,43 d ¹⁾	16,06 d ²⁾	15,60 d ³⁾	12,45 d	8,38 d

1) 8 Juni 1923. 2) 1 Juni 1923. 3) 24 Mei 1923. 4) 8 Juni 1922.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen)

	1 Aug. '22 tot 9 Juni '23	Overeenkomstige perioden	
		1921-'22	1920-'21
Ontvangsten Gulf-Havens.	4512	4200	4699
" Atlant.Havens	1136	1668	1607
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1247	1573	1547
" " t Vasteland	3241	3785	3131
" " Japan	—	—	—
Voorraden in duizendtallen	8 Juni '23	9 Juni '22	10 Juni '21
Amerik. havens	364	855	1618
Binnenland	413	648	1395
New York	—	213	142
New Orleans	—	183	459
Liverpool	606	862	1019

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijddendijk).
Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
9 Juni 1923	827.000	21.450	1.127.000	23.000	5 ³ / ₈
2 „ 1923	833.000	22.075	1.240.000	23.100	5 ²⁵ / ₆₄
26 Mei 1923	856.000	22.475	1.373.000	23.400	5 ²⁷ / ₆₄
9 Juni 1922	1.616.000	15.725	2.760.000	19.200	7 ¹⁷ / ₃₂

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
9 Juni 1923	38.000	2.482.000	51.000	6.481.000
9 Juni 1922	35.000	3.592.000	108.000	8.036.000

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Juni 1923 in duizenden balen.

	1923	1922	1921	1920	1919
Voorraad in Europa..	2.018	2.596	1.858	2.102	1.485
Stoomend (Brazilië ..	302	381	710	451	1.723
n. Europa { Oost-Indië.	9	14	7	—	149
	2.329	2.991	2.575	2.553	3.357
Voorraad Ver. Staten	825	1.149	2.037	1.494	1.010
Stoomend } naar					
Ver.Staten } Brazilië ..	234	348	215	617	379
	3.388	4.488	4.827	4.664	4.746
Voorraad in Rio	833	1.640	775	383	645
" „ Santos ..	1.256	2.755	2.933	1.919	5.602
" „ Bahia ..	10	19	40	22	27
Totaal	5.487	8.902	8.575	6.988	11.020
Op 1 Mei	6.123	8.837	8.580	7.581	11.209
	1922	1921	1920	1919	1918
Op 1 Juli	8.639	8.700	6.750	10.336	11.702

NEDERLANDSCH-INDISCHE THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 30 April 1923	40.509
Sedert aangevoerd	17.852
	58.361
Sedert afgeleverd	16.916
Voorraad heden	41.445
Waarvan in de eerste hand	22.630

Amsterdam, 31 Mei 1923.

THEE

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Bericht van den afloop Theeveiling op 7 Juni 1923.

Aanbod in veiling bestond uit:

Heden:

9497,	516/2,	20/4 kn. Java thee
4488,	330/2,	„ Sumatra thee
	672/2,	„ China thee
946,		„ Java thee v. belangh.

Totaal.. 14931, 1518/2, 20/4 kn. thee.

8 Juni 1922:

6980,	16/2,	90/4 kn. Java thee
5649,		„ Sumatra thee
120,		„ v. belangh.

Totaal.. 12749, 16/2, 90/4 kn. thee.

Aanbod 1 Januari jl. tot heden:	1922	1921
Java thee	69617 kn.	67953 kn.
Sumatra thee	23462 „	18770 „
Voor belangh.	2635 „	4594 „

Totaal .. 100714 kn. 91317 kn. 148539 kn..

Gem. per veiling.. 12589 „ 11414 „ 18567 „

China thee .. 10886/2 „ 100/2 „

De stemming was levendiger dan in vorige veiling, verloop begin vrij vlug, later iets kalmer, slot vrij traag.

De Oranje Pecco's waren gemiddeld eenige centen lager, waarbij de krachtige en volle theeën het minst in prijs verloren.

Goede en krachtige Pecco's en Pecco Souchon's waren vrijwel prijshoudend en voor slechts weinig lager te koop, maar voor de slappe en roodstelige theeën was de vraag gering en voor enkele het prijsverlies niet onbelangrijk.

Op goede afwerking en smaak werd bij het uitbrengen van de biedingen op Gebroken Pecco en Gebroken Oranje Pecco zeer gelet, bij een uiteenlopend verschil van 2 cts plus tot 9 cts min was het gemiddeld verlies slechts 3 cts.

Gebroken thee en goede Fannings prijshoudend. Stoffige fannings en dust vrij belangrijk lager.

De beste opbrengst behaalden de goed afgewerkte en krachtig smakende Sumatra theeën, die vrijwel vorige prijzen bedongen, daarentegen was voor roodstelige min of meer stoffige Sumatra theeën de belangstelling gering.

Onafgedaan bleven 3798, 30/2, 20/4 kn. thee.

Voor de volgende veiling 28 Juni e.k. zijn slechts circa 10000 kn. aanwezig, doch er is kans dat het kwantum tot ongeveer 13000 kn. zal kunnen worden opgevoerd.

COPRA.

De markt was aanvankelijk flauw gestemd, doch werd later beter. Het aanbod is veel geringer geworden, terwijl de prijzen in Ned. Indië en Singapore zich op een hooger niveau bewegen.

De noteringen zijn:

Ned. Ind. f.m.s. stoomend.....	tot f	32,12½
„ „ „ April/Juni afl. „ „	„ „	31,62½
„ „ „ Mei/Juli „ „	„ „	31,50
„ „ „ Juni/Aug. „ „	„ „	31,37½

11 Juni 1923.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebr. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 31 Mei 1923.

Importeurs:	Voorr. 1 Jan. 1923	Aanv. tot 31 Mei	Verk. 31 Mei	Voorr. op 31 Mei
H. G. Th. Crone.....	—	2749	2749	—
Edgar & Co.....	—	530	530	—
Van Eeghen & Co.....	—	1964	1964	—
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amesz q.q. Edgar & Co's Handel	—	—	—	—
Mij. Soerabaja.....	273	1305	1476	102
Ind. Venn. v/h. Maintz & Co.	—	7	7	—
Van Heekeren & Co.....	—	659	659	—
Hoving & Beer.....	72	210	282	—
Koning, Teves & Co.....	—	787	787	—
Landb. Mij. „Geboegan”...	16	143	159	—
Mirandolle, Voute & Co...	314	3779	4092	1
W. Tengbergen & Co.....	—	90	90	—
Weise & Co.....	444	235	589	90
Zweedsche Oost-Ind. Cie..	—	529	529	—
Order.....	82	4737	4819	—
	1201	17724	18732	193

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Standaard	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
11 Juni 1923..	67.7/6	73.15/-	197.5/-	26.-/-	30.17/6
4 „ 1923..	67.7/6	73.15/-	197.2/6	25.15/-	31.-/-
28 Mei 1923..	65.10/-	74.-/-	197.2/6	25.15/6	31.-/-
18 „ 1923..	67.15/-	77.10/-	196.17/6	25.17/6	30.12/6
12 Juni 1922..	61.7/6	70.-/-	151.17/6	24.15/-	28.2/6
20 Juli 1914..	61.-/-	—	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN. VRACHTENMARKT.

Er is zeer weinig verandering gekomen in de vrachten gedurende de laatste week.

Van Argentinië zijn een flink aantal booten bevracht, doch doordat het aanbod van tonnage zeer groot was voor Juni-aflading, tegen lagere cijfers. Het hoogste dat de laatste dagen gedaan is, is 25/- en een reductie van 6 d. De verschepers stellen weinig belang in booten, welke Juli/Augustus aflading kunnen geven en de geldende vracht voor die posities blijft ongeveer 24/6 van niet boven San Lorenzo.

Van Noord-Amerika zijn de vrachten voor kolen iets vaster, doordat de beschikbare ruimte kleiner is dan oorspronkelijk was verwacht. Betaald werd \$2,25 naar Fransch Atlantische havens.

Van de North Pacific werd een boot afgesloten tegen 37/6 naar United Kingdom/Continent.

Van Montreal werd voor een Juni-boot naar West-Italië 4/- per quarter betaald en naar Ver. Koninkrijk 3/3 per qr.

De vraag naar booten voor suiker van Cuba blijft gering. De geldende vracht is ongeveer 19/-.

In het Oosten is de vraag naar ruimte beperkt. Er werden van daar geen volle ladingen afgesloten. De geldende vracht op d.w. van Bombay is 26/6.

De uitgaande kolenvrachten van Engeland blijven op hetzelfde niveau. Het aanbod van ruimte is groot, de vraag, vooral naar het Oostelijk gedeelte van de Middellandsche Zee, gering. Naar Marseille werd 10/- betaald.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
4-9 Juni 1923	—	18/- ²	2,25 ³	—	25/3	25/3
28 M.-2 Juni 1923	—	19/- ²	2,10 ¹	—	26/4	26/4
5-10 Juni 1922	—	—	14 c ³	4/-	26/1½	26/1½
6-11 Juni 1921	—	—	—	6/3	55/-	55/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
4-9 Juni 23	5/6	10/-	10/4½	13/3	4/9	6/-
28 M.-2 Juni '23	5/8	10/6	10/7½	13/7½	5/-	6/9
5-10 Juni '22	6¼½	10/7	13/3	13/3	5/2	7/3
6-11 Juni '21	—	17/6	—	—	—	—
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
4-9 Juni 1923..	26/-	32/6	35/-	32/6
28 Mei-2 Juni 1923..	26/3	32/6	35/-	32/6
5-10 Juni 1922..	17/9	26/6	35/-	30/-
6-11 Juni 1921..	22/6	37/6	—	35/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

¹) \$ per ton kolen. ²) per ton d.w. ³) Am. cents per 100 lbs.
Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteringen per ton van 1015 KG.

RIJNVAART.

Week van 3—9 Juni 1923.

De aanvoeren van zeezijde bedroegen iets meer dan de voordragende week en bestonden hoofdzakelijk uit kolen en erts.

De voorhanden zijnde Hollandsche en Deutsche scheepsruimte bleef schaarsch.

De waterstand bleef stationnair; naar den Bovenrijn kon op 2.40 M. afgeladen worden.

De daghuur voor Holl. schepen naar de Rijnstations varieerde van 2—2½ ct., voor kleinere schepen van 2½—3 ct.

Daghuur voor Hollandsche en Deutsche schepen voor erts naar de Ruhrhavens bedroeg 1¼ à 2 cts., terwijl ook in enkele gevallen in lastvracht werd gecharterd voor f 0,60 met ¼, en f 0,70 met ½ lostijd.

Het sleeploon was genoteerd volgens het 55/60 cts. tarief.

INKLARINGEN. VLISSINGEN.

Landen van herkomst	Mei 1923		Mei 1922	
	Aantal schepen	M ³ .	Aantal schepen	M ³ .
Binnenl. Havens	2	16.410	—	—
Groot-Brittannië	31	254.950	26	179.065
België.....	1	607	—	—
Italië ¹).....	1	90	4	5.922
Levant ²).....	11	5.152	—	—
Rusland-Zw. Zee	—	—	7	3.097
Totaal....	46	277.209	37	188.084
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	34	271.450	33	185.240
Britsche.....	2	1.137	1	1.095
Duitsche.....	—	—	2	1.279
Noorsche.....	—	—	1	470
Belgische.....	10	4.622	—	—
Totaal....	46	277.209	37	188.084

¹) Bijleggers. ²) Sleepbooten.

(Barend Stofkoper & Co.)

